

DRUŽINSKI TEDNIK

Leto XVI.

V Ljubljani, 25. maja 1944.

Štev. 21 (758)

Kdor gre s pametjo po svetu,
daleč pride.

Slovenski rek.

»DRUŽINSKI TEDNIK«

Izjaha ob četrtkih. Uredništvo in
uprava v Ljubljani, Miklošičeva 14/III.
Poštni predal št. 253. Telefon št. 33-32.
— Račun poštne hranilnice v Ljubljani
št. 15.393. — Rokopisov ne vračamo,
nefrankiranih dopisov ne sprejemamo. Za
odgovor je treba priložiti 2 liri v znamkah.

NAROČNINA

1/4 leta 10 lir, 1/2 leta 20 lir,
vse leto 40 lir. — V tujini
64 lir na leto. — Naročnino
je treba plačati vnaprej.

GENE OGLASOV

V tekstem delu: enostolpna petlinna vrsta
ali njen prostor (višina 8 mm in širina
65 mm) 7 lir; v oglašnem delu 4,50 lir.
V dvobarvnem tisku cena po dogovoru. —
Notice: vrstica 7 lir. Mali oglas
1: beseda 0,50 lire. Oglasi davek povsod
še posebej. Pri večkratnem naročilu popust.

Tudi na ljubljanski naslov

Dante je poslal v najgloblji pekel
tiste angele, ki se v borbi med Bo-
gom in hudim niso hoteli postaviti
na nobeno stran, temveč so čakali,
kako bo stvar potekla.

Goriški list (Gorica)
17. maja 1944.

Tudi pri Nettunu težki boji

Führerjev glavni stan, 23. maja.
DNB. Vrhovno poveljstvo oborože-
nih sil javlja:

Na nettunskem mostišču je pove-
čal sovražnik svoje topniško delovanje
v jutrnjih zgodnjih urah današnjega
dne do neprestanega topniškega og-
nja. Nato je pričel z bojnim letali
kakor tudi močnimi silami pehote in
oklepnikov napadati jugozahodno in
zahodno od Aprilije in v odseku Ci-
sierna-Littoria. Boji so v polnem
teku.

Na južnem bojišču se je izjalovil so-
vražnikov poizkus, da bi se polastil z
nepričakovanim napadom Terracine.
Severozahodno od Terracine je za-
vel sovražnik neko višino. Težišče
velenapada je bilo tudi včeraj v od-
seku Lenola-Pontecorvo in pri Pie-
dimontu. Naše hrabre čete so vzele v
težkih bitkah napadajočega sovražnika
ki je napadal z močnimi silami
pehote in oklepnikov po močni topniš-
ki in lovsko-bombniški pripravi. Na-
zaj in mu prizadele težke izgube.
Kjer so mu na posameznih mestih
uspešni krajevni udari, so bili zapah-
njeni ali v protinapadu očisti. Po-
sebnost ogroženo so divjali boji pri Pon-
tecorvu in pri Piedimontu. Vsi sovraž-
nikovi prebitni poskusi, ki so jih
podprali njihovi topniški oženi in le-
tala, so bili razbiti z osredotočenim
ognjem metalece granat in topništva.
V tem odseku namočene čete pod po-
veljstvom generala gorskih čet Feur-
steina so se v večernih težkih bo-
jih izvršno borile in posebno odliko-
vale.

Na vzhodu je postal dan ob skrom-
ni krajevni boji dejavnosti mirno. Po
očisteni rečneja loka ob spodnjem
Dnjestru so bile zaključene bitke juž-
no od Dubosaria. Oddelki pehote in
oklepnikov, ki so jih odlično podpirali
nemško-rumunski bojni letalci, so raz-
bili več sovjetskih strelskih divizij in
neko oklepniško brigado. Sovražnik je
imel velike izgube in je izgubil poleg
tega 2000 ujetnikov, 47 oklepnikov,
71 topov in obsežno vojno gradivo.

Oddelek bojnih letal je v pretekli
noči napadel železniško postajo Džan-
koi v severnem delu Krima, ki je po-
vozroči požare in eksplozije.

Severnoameriški bombniki so izvedli
včeraj strahovah napad na mestno
področje Kiela. Škoda in izgube med
prebivalstvom so bile povzročene po-
sebnost v stanovanjskih okrajih. V tež-
kih obrambnih okoliščinah je bilo se-
streljenih 22 sovražnikovih letal.

V pretekli noči so napadli britanski
bombniki več nemških mest. Posebno
v Dortmundu in Braunschweigu je
bila povzročena škoda v stanovanjskih
okrajih in izgube prebivalstva. Proti-
letalska obramba je uničila 46 strit-
mornih bombnikov.

Močni oddelki nemških težkih bo-
jnih letal so ponovno napadli v prete-
kli noči britanski pristanišče Ports-
mouth. Letalci so opazili na cilju pro-
stran požare in razdejanja. Hitra
bojna letala so nadaljevala borbo proti
posameznim ciljem vzhodne Anglije.

Iz vojnih poročil nemškega vrhov-
nega poveljstva v preteklem tednu:

Na južnem italijanskem bojišču se
zmerom trajalo obrambni boji. Sovraž-
nik je ponovno vdrl v kraj Pico, a
naše čete so ga vrle nazaj. Pri Pon-
tecorvu je sovražnik uspešno narediti
krajevn vdor, v bojih za mesto samo
pa ni dosegel uspehov. Oddelek nem-
ških bojnih letal je 21. maja ponoči
uspešno napadel motorizirane sovraž-
nikove kolone na področju Fodnija.
Pri Piedimontu so nemške čete s str-
jenim topniškim ognjem razbile so-
vražnikove napadalne skupine. Na net-
tunskem mostišču smo zavrnili močne
angloameriške izvidniške sunke.

Na vzhodnem bojišču se bilo le
krajevni boji. Južno od Dubosaria
smo obkolili neko boljševiško bojno
skupino.

Varnostne ladje vojne mornarice so
sestrelile nad Finskim zalivom štiri
sovjetske bombnike.

20. maja je odvrzel sovražnik nekaj
bomb na rensko-westfalsko področje.
Oddelki severnoameriških letal so
21. maja napadli kraje in osebe v la-
ke v Severni in Srednji Nemčiji. Pre-
bivalci so imeli izgube. Naše protile-
talsko topništvo je skupaj s topništvom
mornarice sestrelilo 32 napadajočih bomb-
nikov.

21. maja so britanski bombniki bom-
bardirali mestno področje Duisburga
in več krajev na rensko-westfalskem
področju. Kljub težavnim obrambnim
pogojem je naše protiletalsko topni-
štvo sestrelilo 33 napadajočih bomb-
nikov.

Nemška bojna letala so 21. maja
napadla posamezne cilje v vzhodni
Angliji.

Ne mislite, da ni vredno da-
rovati Sloveskemu Rdečemu
križu majhne količine papirja.
Ne pozabite: kamen do kamna,
zrno do zrna!

V 555. LETU PO KOŠOVEM

Samo velik narod tako odgovarja!

Rajši vsi do zadnjega v smrt kakor pod Stalinov jarem. — Poročilo o bombardiranju Beograda dne 18. maja t. l. — Srbski vojni ujetniki odklonili angleške in ameriške pakete

Brali smo Vašo ponosno izjavo,
gospod minister. Brali smo o Tvoji
majniški tragediji, narod beograjski.
Brali smo Vaš možati odgovor, vo-
jaki.

Mali slovenski narod se vam klan-
ja v spoštovanju, bratje Srbi — dva-
krat bratje, po krvi in po trpljenju.
V najtrših časih svoje trde zgodovi-
ne ste pokazali svojo veličino in iz-
pričali vsemu svetu svojo narodno,
državljansko in človeško zrelost.

Ce kdo, Vas razumemo mi Slove-
ci. Kakor Vi, smo tudi mi verovali
krivim prerokom, ki so se nam pre-
stavljali odrešitelji. Kakor Vi, smo
jih tudi mi izpregledali šele tedaj, ko
so nam slepo zaupajočim zasadili
nož v hrbet. Kakor Vi, smo danes
tudi mi razmesarjeni in razpeti na
križ, ki nam ga je stesal židovsko-
azijski mešanec, da bi nas izkrmale
in obubožane laže pomandrali.

Večji ste, Srbi, od nas, večji po
pomenu, ki ga imate, in po vlogi, ki
jo igrate na tem nesrečnem kosu
zemlje. Vaš sovrag to je predobro ve.
Zato zgrinja na Vas ves svoj bes. Ce
padete Vi, citadela Balkana, srce in
mozeg evropskega jugovzhoda, je
njegova igra toliko kakor dobljena.
Toda v zmoti sta Azijec in Žid: Vi,
ki ste zmagovalci prestali tolikan
strahotnejšo prvo fazo in očistili svo-
jo zemljo ubijalske drhali, boste
preživeli tudi drugo in s stisnjenimi
zobmi preboleli zavezniškovo izdaj-
stvo, da mu boste, ko pride dan,
lahko pljunili v obraz svoj prezir.

Ze enkrat v zgodovini ste stali na
nič manj nevarni postojanki, branec
ne nazadnje tiste, ki se vam danes
oddoljujejo z bombami: to je bilo
leta 1389. Takrat ste se na Kosovem
polju žrtvovali, da je Evropa ostala
(in da nismo Slovenci izumrli). Letos,
v 555. letu po Kosovem, ne boste pod-
legli, ker ne smete — ker bi, če
omahnete, ne ostal za Vami niti leto-
pisec Vaše krvi, da opiše iztreblje-
nje srbskega rodu.

To, bratje v nesreči, smo Vam ho-
teli in morali povedati na rob izjave
g. Spalajkovića in v uteho za 18. maj.
Povedali smo Vam to danes, ko se
zdi, da je sila ajištva večja in bru-
talnejša ko kdaj koli poprej; ko naš
konjunkturist opreznije ko kdaj koli
stoji v ozadju in čaka, kaj bo; ko
naš nekdanji poklicni patriot, naj bo
že star ali mlad, bolj ko kdaj koli
zaveroval v kariero in dividende, še
zmerom ne najde one velike, one od-
rešilne iskrene besede, ki jo že tako
dolgo čaka ves narod.

Tisti narod, ki se vam danes klanja
v nemem spoštovanju, čuteč, da ste
mu blizu, kakor slutiti, da je on blizu
vam.

M. Spalajković angleškemu kralju

Znani srbski politik in publicist
Miroslav Spalajković, bivši srbski po-
slanik na carskem dvoru, jugoslovanski
poslanik na Francoskem od leta
1937, in bivši ministrski predsednik
kraljevine Jugoslavije, je pred krat-
kim imel radijski nagovor na inozem-
stvo in podal v nemem tole pomembno
izjavo:

»Kdor posluša londonski radio, si
utegne misliti, da je glavni zastopnik
srbskega naroda in tolmač njegove
vesti neki komunist, tisti nekdanji
hrvatski delavec, ki ga pod krivim
imenom »Tito« proslavlja reklama, ka-
tere smešnosti si samo Angleži niso
v svesti. Zdi se skoraj, kakor da tujni
ni znana strašna Kalvarija, ki jo je
srbskemu narodu naložila že od za-
četka te vojne angloameriška politika
na Balkanu. Mar v tujni res ne po-
znajo grozotnega dejstva, da so boljš-
eviške tolpe v Nezavisni Hrvatski, ki
jim poveljuje zloglasni »maršal« Tito,
iztrebile s privoljenjem Londona in
Moskve srce srbskega prebivalstva v
Bosni, Hercegovini in v Crni gori? Spr-
ičo grozovitosti, katere je počenjala
ta pritepena komunistična drhal, so
se zgrozili celo nekateri Angleži. Toda
to ni branilo gospodu Edenu da ne
bi nadaljeval svoje naloge kot grobar
srbskega naroda.

Ali ni mar pred kakšnim mesecem
dni razglasil Reuter iz Londona, da je
zunanj minister podal v spodnji zbor-
nici izjavo solidarnosti britanske vlade

s Titom, poglavarjem komunističnih
tolp? Nekaj angleških parlamentarcev
ni moglo prikriti svojega nemira pred
zločinskimi dejanjem, ki pomeni zgoli
nepotrebnost prelivanje krvi in ki uteg-
ne škoditi ugledu in splošni stvari
Anglije. Da pomiri parlament, je Eden
odgovoril, da je Anglija s posebnim
odposlanstvom v stalnem stiku s Titom
in da ukrene Tito svoje akcije le s
pristanikom tega odposlanišva ter da
se morajo zato smatrati te akcije za
koristne. Koristne mogoče za soviete!
Srbe so pa doslej stale en milijon
človeških življenj.

Veličanstvo! Vaš ministrski pre-
sednik je že star, zelo star — ali je
pa tudi moder? Ali ne dela največje
neumnosti, ko hoče izročiti malo na-
rode boljševizmu? Srbi vsekakor neče-
jo postati komunisti. Niti bi bila sle-
herna oblika vladavine ljubša kakor
pa sovietska.

Boljševizem je po eni strani najbru-
talnejše zanižanje vsega, kar daje smi-
sel človeškemu življenju, in najkru-
tejšo postala od nekega, kar poniža člove-
ško bitje na stopnjo živine. V zad-
njih 25 letih so se te tendence boljš-
evizma le še stopnjevale. Njegova na-
silnost postala je čedalje bolj divjaška,
njegovo tiranstvo čedalje bolj barbar-
sko. Bolje kakor kdor koli drug bi
vam, Veličanstvo, o tem mogel kaj
povedati gospod Churchill. Njegova
globoka mržnja do nečloveškega so-
vjetskega režima je znana vsemu svetu.
Kljub temu si neprestano prizadeva,
da bi se že vnaprej sprijaznili z usodo,
ki nam jo hoče Stalin vsiliti s teror-
jem. V največji sramoto človeške vesti
je gospod Churchill ne pomislil pri-
stati na mladeža kralja Petra, hoteč
ga prisiliti, da bi se sporazumel z
bivšim kazenemcem. Niti bi se gospod
Churchill vendar vsaj za trenutek za-
mislil! Ali bi si mogel želeči soviets-
ki režim na Angleškem? Ali koprniti
po tem, da bi videl zloglasnega »mar-
šala« Tita kot člana britanske zgornje
zbornice?

Boljševizem se ne bi ustavil na meji
nobene države, ker sledi neomajno
svojemu lastnemu zakonu, ki veli:
zmagaj svetovno revolucije. Pred takš-
no katastrofo, ki bi vse zajela, je
Nemčija edino poročstvo tako za Anglijo
kakor za ves ostali svet.

Srbi danes jasno vidijo in se zave-
dajo, da jih samo nemška vojska more
rešiti na vzhodu invazije boljševiških
armad in da jih v njih domovini,
v njihovih domačih krajih brani pred
komunističnimi tolpmi. Od Anglije
sovijskom izročeni, so Srbi odločeni
boriti se do zadnjega in raiši umreti,
kakor priči pod Stalinov jarem. Tako
bi vsaj ljunaško izginili in umrli smrti,
vredne naroda, ki je ohranil svojo čast
in vero. Angleži niti si pa ne delajo
nikakih utvar o tem, da bi im boljš-
evizem prizanesel, če bi zmagal. Tudi
oni bi bili zapisani smrti.

18. maj 1944.

Beograd, 18. maja.

Če bi se mogli ogroženosti, bes in so-
vražstvo zgostiti v en sam viden sim-
bol, bi bili na dan 18. maja kipevi v
nebo kakor ogromna stisnjena pest
nad Beogradom, višje od črne obla-
ka dima, plavajočega nad predmestjem
po terorskem napadu, naprejenem
prav in samo na siromašne okraje.
Zakaj teror, teror v svoji najbrutal-
nejši obliki proti Srbom in samo proti
Srbom je bil edini cilj tega vojaško
čisto nesmiselnega napada na Beograd.

Videli smo, kako je iz razvalin svo-
je hišice skočil starejši možak s stis-
njenimi pestmi k lepo obločenemu
mlajšemu človeku:

»To so bili tvoji prijatelji, te svinje!
In ti si mi pripovedoval, da so En-
glezi samo proti Nemcem in da nam
Srbom ničesar nečejo!

Tu je govorilo ljudstvo, ljudstvo, ki
so ga njegovi izdajalski prijatelji osle-
patili in strahotno razočarali. Se zdaj
bloži z grozotno razprilni očmi po
nikogaršnji pokrajini bombnih lijakov
in razbitih tega siromašnega okraja
beograjskega predmestja, ki je bilo
tokrat glavni cilj letalskega divljanja.

Tu, ob znožju hriba, kjer vidiš na-
mesto večnadstropnic samo nizke hiši-

V zaklonišču mora biti elek-
trična razsvetljava. Ker pa je
mogoče, da ob letalskih napa-
dih električna razsvetljava od-
pove, mora biti v zaklonišču
pripravljena tudi nadomestna
razsvetljava (žepne svetilke,
petrolejke, sveče). Isto velja
glede dohoda v zaklonišče.

ce, ki te komaj še spominjajo na me-
sto, je v normalnem času živelo kveč-
jemu 15.000 ljudi. Danes, ko so deže-
vale bombe, se je gnetlo na tem pro-
storu morda 40.000 do 50.000 ljudi.
Tu, kjer ni ne blizu ne daleč nobene
tovarne, nobenega vojaškega objekta,
tu, kamor je redkokdaj zaide kakšen
nemški vojak, so se Beograščani po-
čutili varne.

Ali si mar niso že nekaj dni pri-
šepetavali opozorilo, ki ga je širila
neka angleška oddajna postaja: »Srbi
ogibajte se mestnega središča, nem-
ških postojank in vojaških objektov,
pa boste varni«? Ne nemške ne
srbske oblasti niso branile Beograšča-
nom, ravnanje se po takšnih opozorilih,
in so dovolile, da so že zgodaj do-
poldne romali z najnujnejšim otovo-
renj ljudje v »varno« predmestje, kjer
— tudi to je še prišepetaval angleški
radio — hiše niti ne potrebujejo za-
klonišč in lahko ostane na cesti tudi
ob najslabšem napadu.

Tako je bilo tudi to jutro. Tisoči so
se pomikali po raztrtem tlaku pred-
mestnih cest proti »varnemu« okraju.
Alarm? Morda je kdo pospešil korak
ob begu iz mestnega središča, toda
sredi vaških hiš so se ljudje počutili
kar nekako varne. Kaj pa nai tukaj
iščejo »Englezi«?

Zdajci se je na zgodilo tisto strašno,
nepojmljivo. Bombniki so se spustili
skozí oblake, da so imeli vse cilje
natanko pred seboj. Za sekundo je si-
kanje in živiranje bomb oglušilo za-
molki ropot motorjev. Odprli se je pe-
kel. Hiše je kar odneslo. Kakor stolpi
visoki prsteni stebri so se dvigali po
cestah, kjer se je valil tok beguncev.

En sam krik groze, onemoglega
gnova. In nato tišina, ki si v njej
slušal kot otrok. Ljudje niso mogli in
še zmerom ne morejo razumeti, zakaj
je bilo vredno bombardirati to siro-
mašno predmestje, to pribezaljšee
žensk in otrok iz mestnega središča.
Morda je pa le v bližini kakšna nem-
ška postojanka, ki so ji veliale te
tune razstreliva? Ne blizu ne daleč
niti podobnega. In v vzplamelem so-
vražstvu se jim je zasvetilo spoznanje,
da so bombe njihovih angleških in
ameriških »prijateljev« veljale res
samo njim — njim, Srbom, in njibo-
vim domovom.

Prekleti naj bodo »Englezi! Pre-
kleti naj bodo morilci! Preklete bodi
dvoumno prišepetavanje angleškega
radia, ki izmanjša ženske in otroke
z načrtno krvočelnostjo prav v najbolj
bombardirana področja!

Odgovor velikega naroda

Mednarodni Rdeči križ je tista člo-
vekoljubna organizacija, ki posreduje
pošiljke paketov vojnim ujetnikom.
Kakšen praznik je tisti dan, ko pride
še tako skromna pošiljka z darili od
doma ali od kod drugod, ve povedati
vsakdo, kdor je okusil internacijo.

Angleži in Američani slove po tem,
da obilno zalagajo svoje vojne ujet-
nike z dragocenimi darovi. Razum-
ljivo, saj dosežejo dvojni cilj: prvič
ustrežejo svojim rojakom v ujetni-
ških taboriščih, po drugi strani pa
delajo s tem reklamo za blagostanje,
v katerem baje žive, in za svojo člo-
vekoljubnost.

Iz takšnega propagandnega premi-
sleka se Anglosasi spominjo ne samo
Britancev in Američanov, ampak tu-
di francoskih, poljskih in ne nazad-
nje srbskih vojnih ujetnikov v Nem-
čiji, ki jim pošljejo najrajši čokola-
de, kakao, kavo in čaj, dobro vedoč,
da Nemčija in ostala Evropa te dra-
gocenosti pogreša in jih zato tem vi-
še ceni.

Te dni je ta kupčijska politika An-
gloameričanov ućakala, česar v svoji
materialistični miselnosti ni pričako-
vala: srbski vojni ujetniki v Nemčiji
so odklonili angleške in ameriške pa-
kete. Zakaj? Zato, ker »ne morejo
sprejemati darov od tistih, ki ubijajo
njihove žene in otroke, matere in se-
stre«.

Ta dostojanstveni odgovor srbskih
vojnih ujetnikov na anglosaške le-
talske napade, ki brez vojaškega
vzroka ubijajo na tisoče miroljubnih
srbskih ljudi, bo za zmerom zapisan
v zgodovini težko preizkušene srbs-
stva kot odgovor po številu majhne-
ga, a po srcu in duši velikega na-
roda. Noben izgovor ne bo po vojni
veljal, nobeni »taktični razlogi«, ne
»politični« oziri do vzhodnega zavez-
nika, ki baje diktirajo bombardir-
anje srbskih in drugih jugoslovanskih
krajev, ne bodo tehtali, ko se bo de-
lal končni obračun.

Kri ni voda, je kriknilo iz duše
srbskemu vojnemu ujetniku. Zato je,
čeprav potreben, stisnil zobe in za-
vnil darila tistih, ki so se omadeže-
vali s srbsko krvjo.

Usoda OF je zapečatena

Komunistično »osvobodilno« delo je
zašlo v krizo, tako na vsem evrop-
skem jugovzhodu, kakor pri nas. Ta
kriza ni samo vojaškega, ampak prav
tudi političnega in moralnega zna-
čaja. Srbija se je že popolnoma
otresla Titovih »osvoboditeljev«, in
med srbskim ljudstvom je izginila še
zadnja sled ofarske psihoze. Vsi, ki
prihajajo iz Srbije in zlasti iz Beo-
grada, soglašajo v tem, da se je srbs-
ki narod v celoti obrnil proti tolova-
jem. Mejo na Drini strazijo složno
Srbi vseh političnih smeri. Nekdanja
strankarske razcepljenosti ni več. Ne-
varnost boljševizma, ki pomeni smrt
srbskemu narodu, je združila tudi
prej najbolj sprte skupine. Titovšči-
ne je v Srbiji konec.

Na Hrvatskem je Titova »vojska«
razbita in njeni ostanki poginani v
neplodne gore in v odljudne gozdove,
od koder zdaj moledujejo pri »zavez-
nikih« za najskromnejšo hrano, pa
jim je nihče ne pošlje. »Zavezniške«
jim čisto pravilno odgovarjajo, naj
si urede prehrano iz sredstev »osvo-
bojenih« pokrajin, saj obvladujejo —
po Titovem lastnem poročilu — vsaj
polovico ozemlja Jugoslavije, in med
tem celo tako bogate dežele, kakor
so Slavonija, Srem in Banat. Titova
laž o »veličastnih zmagah« tepe torej
zdaj same njegove tolpe.

Prav taka je kriza, ki jo doživlja
ofarstvo na slovenskem ozemlju. Do-
lenjska, ki je bila po lanskem 8. sep-
tembru nekaj časa skoraj strnjeno v
posesti »osvoboditeljev«, se je zanje
skrčila na nekaj najbolj divjih kra-
ških gozdov in se še vedno krči. Do-
mobranci oddelki so vdrli celo v Ko-
češki Rog, ki je bil že od začetka
ofarske akcije glavna trdnjava Ki-
dricevih tolp. Na ozemlju, ki ga še
obvladujejo, jih poleg domobrancev
ogrožajo še skrivaci, rekrutirani iz
beguncev pred komunističnimi mobi-
lizacijami in ubežnikov iz njihovih
lastnih vrst, ki se vsak dan bolj mno-
že. Pregnani iz rodovitnih krajev,
raztrgani, bosi, lačni, ušivi, garjavi
in bolni se plazijo po svojih skrivali-
ščih in se bojujejo, kjer so še, samo
še zato, da bi se jim posrečilo vdreti
v kak kraj, kjer bi se mogli vsaj za
silo spet najesti. To je zdaj edini cilj
njihovih »ofenziv«. Nije več »osvo-
bojenje«, nič več komunistična revolu-
cija — lakota je ves vzrok »akcije«.

Na Primorskem se je strateškemu
zlomu pridružil še usodni politični
zlom. Primorsko slovensko ljudstvo
se ni dalo dolgo slepariti z lažjo o
»narodnem«, »osvobodilnem« in »ljud-
skem« delu OF. Odprti oči za res-
ničnost je spoznalo in vsak dan bolj
spoznava, da se skriva za vsem samo
brezbaradni in brezdomovinski azijski
boljševizem, kateremu je resnična
usoda slovenskega ljudstva prav tako
malo mar kakor svojskim badoljev-
cem. Prav to je zadalo ofarstvu na
slovenskem ozemlju najhujši udarec,
katerega je vodstvo »Osvobodilne
fronte slovenskega naroda« te dni sa-
mo priznalo s tem, da je »razpustilo«
primorski odbor OF, v katerem je
bilo polovico Italijanov, in da je »usta-
vilo« vso propagando za komunizem
in pričelo milo prisegati, da se zares
»bori za Slovenec«. Toda slovenski
Primorci vedo le predobro, da je
»razpustje« zloglasnega bastarda
odbora prav tako laž, kakor je bila
laž »razpustitev« moskovske Komin-
terne. Ve tudi enako dobro, da je
»ustavljena« agitacija za komunizem
le ukrep v stiski, ki bi bil prekličan
takoj, ko bi se ofarji spet polastili
Primorja.

Komunistično »osvobodilno« delo
je zašlo v krizo, in iz te krize se sku-
ša zdaj reševati vsaj začasno na ta
način, da privablja na slovensko
ozemlje internacionalne razbojnika
vseh bližnjih in dajnih narodov. So
to desperadi, izkoreninjeni iz svojih
rodnih in narodnih tal, poklicni pre-
kucnihi, kakršni so se stekli za časa
državljanske vojne na špansko. Ljud-
je, ki jim je »revolucija« poklic in
edina eksistenca. Pri raznih »osvo-
bodilnih« akcijah OF na nekaterih
slovenskih področjih je bilo mogoče
ugotoviti, da tvorijo ti tuji prekucu-
hi po 50 in celo 60% »slovenske
osvobodilne vojske«.

Zdaj pa vprašamo tiste med nami,
ki še vedno verjamejo, da se OF bori
za Slovenec: Kaj imajo opraviti ti
mednarodni brezdomovinci z našim
narodom in njegovo usodo? Ali pri-
hajajo na naše ozemlje res zato, da
se bojujejo za nas? Od kdaj smo jim
Slovenci tako pri sredu, da so pri-
pravljeni za nas celo umreti? Ne, ni-
kogar ni, ki bi mogel pozitivno odgo-
voriti na ta vprašanja. Vsi ti despe-
radi prihajajo k nam samo zato, da
se — pospešujoč slovensko nesrečo
in uničujoč naše ljudi in njihovo pre-
moženje — bore za cilje, ki nam niso
le tuji, ampak tudi sovražni. Če se
pa bore za tuje cilje, kako pride slo-
venska zemlja do tega, da postaja to-
rišče mednarodnega izživljanja po-
klicnih komunističnih prekucuhov?
Zakaj prav ta mala, revna in ne-
srečna slovenska zemlja? Ali ni za
take zločinske eksperimente res nikjer
drugje prostora kakor le pri nas?
(Nadaljevanje na 2. strani pod črto.)

Dva članka

»Goriški list« se uveljavlja. Kar veselje ga je vzeti v roke. Ni sicer tehnično še vse, kakor bi moralo biti (kar pa ne pomeni, da bi bilo nižje od povprečnega ljubljanskega nivoja), a počasi se bo že naredilo. Glavno je vsebina. In duh, ki veje iz stolpcev.

V 4. številki, izšli 17. maja, je vodenik posvečen voditeljem. Klene, zdrave, po politični nepokvarjenosti dišeče besede, kakršne so nam Kranjcem bržčas še bolj potrebne kakor goriškim rojakom.

»Voditelj je tisti, ki vodi, ne tisti, ki se pusti voditi od drugih. Voditelj je tisti, ki stopa pred ljudstvom in mu kaže pot, in ne tisti, ki caplja za zapeljano množico in se ji dobri-ka... Voditelj je tisti, ki neustrašno opominja..., ki z ljudstvom vzame križ na rame in ne gleda na svojo kariero.«

Velike zahteve, mar ne, gospodje? Posebno, kar se kariere tiče...

»Ko je v našo deželo prihajalo partizanstvo, tiho, neopazno in prilizljivo, kakor vsak zapeljivec, bi bila jasna beseda, odločno spregovorjena, lahko preprečila strašno zlo, ki je prišlo nad ljudstvo. Nič ne velja izgovor: »Saj nismo vedeli, da je partizanstvo komunistično.« Kdor se šteje za voditelja, bi bil moral vedeti, kaj je komunizem. Saj nismo v časih postiljonov, ko so hodile novice po mesece, iz dežele v deželo. Komunizem je divjal po Mehiki, Rusiji in Španiji, svet ga je sodel in kdor je hotel, je spoznal njegovo taktiko.

»Ničesar nam ni v tem zgodovinskem trenutku treba bolj kakor dobrih voditeljev... Treba nam je odločnih mož, ki bodo imeli pogum prevzeti odgovorna mesta po deželi. Treba nam je županov in podžupanov, ki bodo znali voditi narod k boljši bodočnosti... Treba nam je kulturnih delavcev, ki bodo razumeli klic časa in ne bodo mutasti psi, ampak bodo oznanjali resnico, kajti edino resnica nas bo osvobodila!«

»Dobri voditelji so naša najboljša prečeka potreba. Ljudstvo jih potrebuje kot izsušena zemlja dežja.«

Nič manj tehten in aktualen ni drugi načelni članek iste številke pod naslovom »Več poguma!« Že takoj prvi odstavek udari žebelj na glavo:

»Začetek našega lista ima skoraj natanko isto kratko zgodovino kakor ustanovitev slovenskih domobranskih enot ali naše narodne straže. Povejmo kar odkrito: nihče ni hotel biti prvi, nihče ni hotel riskirati svoje glave in svojega življenja, rajši je vsak počakal, da bi videl, kako se bo stvar razvila. Takšno razpoloženje ni vladalo samo v Gorici, v Trstu, temveč pred leti ali vsaj do usodnega meseca septembra dalje celo v Ljubljani. Toda kadar je stvar že sprožena in ko počasneži vidijo, da stvar gre, bi radi prišli zraven.«

Na žalost: kolikor stavkov, toliko resnic.

»Obotavljalec ne potrebujemo. Imamo dovolj sovražnikov, da ne utegnemo čakati na malodušne, ki oprežajo za plotom, kako se bo stvar razvila... Ti dvasetletni fant, ki ne ve, kam bi se odločil, ti povemo mi: pojdi v gozd in v hribe, tam boš uničen in še poprej suženj raznih »komisarjev« in »komisarjev«, za teboj bo jokal tvoja mati, ko boš propadel; ako pa hočeš drugo usodo, ako hočeš sodelovati pri obnovi slovenstva na Goriškem, pojdi k domobrancem. Srednje poti zate ni!«

»Naš list je glasilo vseh dobro mislečih Slovencev. Odkrito se bo boril proti zablodam komunizma, toda izločeval bo iz svojih člankov prav vse, kar bi spominjalo na starostrankarstvo na Goriškem pred tridesetimi leti... Smo pa tudi proti nekdanjemu goriškemu slugastvu, ki je že davno mrtvo in ki ga ne moremo več obnoviti, zakaj dandanes velja boj proti izkoreninjenemu delu slovenske mladine, ki je šla v gozd in potanja bratomore.«

»Ako hočemo, da se na svoji zemlji odražamo, ne smemo nikogar izivati, nikogar dražiti. Pozabimo rajši na naše prejšnje trpljenje in mislimo na novo bodočnost. Snuje se nova Evropa in pri njeni gradnji ne bo sodeloval noben zapeljak, tak, ki ne bo bitni ne tiče miš, temveč samo pogumni ljudje, ki so se že odločili. Italijanski pesnik Dante je v najgloblji pekel poslal tiste anjele, ki se v borbi med Bogom in hudicem niso hoteli postaviti ne na eno ne na drugo stran, temveč so čakali, kako bo stvar potekala.«

Že ti kratki odstavki nam podajajo jasn portret »Goriškega listca«. Kot bora na isti fronti in za isto stvar ga toplo priporočamo naši narodni javnosti, listu samemu pa želimo pri njegovem nacionalnem poslanstvu najlepši uspeh.

Nadaljevanje s 1. strani.

Evropski mednarodni prekuh se vedno rad bori na tujih tleh in na tuj račun. Morda je kljub vsemu moralnemu propadu v njem le še trohica ljubezni do naroda, iz katerega je izšel, in mu zato neče povzročiti gorja z uničevanjem lastne domovine. Če je tako — in najbrž je tako — potem je od vseh prekuhov Evrope najgloblje padel prav naš slovenski, kajti le v njem se ne ozirajo vesti, ki bi mu zabranila uničevati celo s tujimi uničevalci lastno domovino in lastni narod. Sicer pa, kdor je padel v septembru lani tako nizko, da se je polatril z badoljevskimi polizanci in z njimi ter z njihovim orožjem moril lastne brate, ne more več niže pasti.

Toda tudi pritok izkoreninjenih mednarodnih prekuhov k »slovenski osvobodilni vojski« ne bo spreminil usode OF, ki je že zapечатena. Propadla bo, kakor je propadla pri nas doslej še vse, česar so se komunisti lotili.

S. S.

Zato imamo pri nas državljansko vojno!

Sovjetija izteza roke po Balkanu

Nenasiten pohlep države, ki ima že zdaj toliko zemlje (20 milijonov kvadratnih kilometrov, t. j. za dve celi Evropi), da je sploh ne more obdelati in izrabiti

Berlin, 19. maja. Kairski zastopnik angleških listov »Daily-Herald« in »Daily-Mail« je poslal svojima listoma 13. maja neki izredno zanimiv dokument, ki ga je dobil v roke. Gre za dogovor, ki so ga sklenili grški in bolgarski komunisti o ustanovitvi zveze sovjetskih balkanskih republik. Dopisnik »Daily-Mail« piše v svojem poročilu:

»Dokument, ki ga lahko šele zdaj priobčimo, je prišel v moje roke po tajni poti, in sicer kmalu nato, ko so ga v prepisih razširili po Makedoniji in je od onod prispel v Egipt.«

Dokument ima naslov »Dogovor« in sta ga podpisala za grško komunistično stranko Jani Joannides, za bolgarsko pa Dušan Daskalov v Petrici. Njegova vsebina je tale:

Po razpustu komunistične internacionalne sta sklenili grška komunistična stranka in bolgarska komunistična stranka glede na politiko in zadnja navodila razpuščenih organizacij ter v želji, da bi sodelovali v svrhu hitre in uspešne akcije s ciljem ustanovitve Zveze sovjetskih socialističnih republik na Balkanu, po svojih zastopnikih in podpisnikih tega dogovora — tovarišu Janiju Joannidesu za grško komunistično stranko in tovarišu Daskalovu za bolgarsko komunistično stranko — naslednje:

1. Končni cilj obeh strank je ustanovitev Zveze sovjetskih socialističnih republik na Balkanu, ki bo obsegala Grčijo, Makedonijo, Bolgarijo in Srbijo.

2. Grška in bolgarska komunistična stranka se smeta poslužiti vsake taktike, ki jo smatrajo kot najprimernejšo za doseg zgoraj omenjenega cilja.

3. Obe stranki bosta delali za varnost severne meje zveze, in sicer s ciljem, da dosežeta Donavo, ki bo meja Bolgarije in Srbije. Ta meja se bo končala nato severno od Reke ob Jadranu.

4. Bolgarija bo dobila dostop do Egejskega morja.

5. Carigrad in Dardanele bodo tvorili pod nadzorstvom Zveze ruskih sovjetskih socialističnih republik neodvisno avtonomno republiko.

6. Grško-srbska in bolgarska Makedonija, namreč ozemlje med reko Mesto in Rodopskim pogorjem na vzhodu, Rilo, Osogovsko in Sar-planino na severu, Pinduskim gorskim grebenom na zahodu ter goro Umpus in Egejskim morjem na jugu z otokom Thassos vred bo tvorilo neodvisno, avtonomno sovjetsko socialistično republiko v tej zvezi.

K temu veleznanimivemu in veleznanimu dokumentu priobčuje berlinska Diplomatska korespondenca komentar, iz katerega povzemamo:

Londonska časopisa »Daily-Mail« in »Daily-Herald« sta te dni dobila iz Kaira besedilo političnega dokumenta, ki ga lahko štejemo med najsenzacionalnejše dokumente med vsemi onimi, ki v sedanjih vojni razkrivajo tajne cilje naših nasprotnikov. Ne gre za nič manj kakor za točen načrt izročitve Balkana boljševizmu v obliki ustvaritve balkanske Zveze sovjetskih socialističnih republik.

Kairski zastopnik obeh listov poroča, da je dobil dokument že konec januarja. Ne izjavlja, čemu ga je do sedaj zadrževal in šele zdaj poslal svojim časopisom. Razlaga je na dlan: Bilo mu je jasno, da angleški in ameriški narod takoj po bombastičnih izjavah o uspehu teheranske konference takega udarca ne bi prenesla. Če, da so hoteli angleški uradni krogi tudi zdaj preprečiti, da bi javnost izvedela za ta dokument, zakaj doslej sta bila oba angleška časopisa sicer že poročala o sprejemu tega dokumenta, vendar pa nista objavila njegove vsebine, čeprav so mnogostevila dejanja novega približevanja nastanitvenemu Stalinu in obsežno prepiranje angleškega in ameriškega

tiska že ustvarila vzdušje za še večje angloameriško popuščanje.

Dokument priznava v uvodu, da sta dobili grška in bolgarska komunistična stranka po navideznem razpustu komunistične internacionalne nalog, da delujeta po smernicah, ki naj omogočijo ustvaritev »Zveze sovjetskih socialističnih republik na Balkanu«. Ta zveza držav naj bi obsegala Grčijo, Makedonijo, Bolgarijo in Srbijo. Njene meje so podrobno določene.

V kviru gornjega načrta dobe Titove tolovaške spletke popolnoma jasen značaj; on ni nič drugega kakor borec za nameravano Zvezo balkanskih sovjetskih republik. Ta izjava nam razkriva tudi ozadje stalne krize v grškem emigrantskem taboru.

Najzanimivejšo sliko pa nam nudi v luči odkritja »Daily-Mail« in »Daily-Herald« turška politika zavznikov. S tem so odstranjeni slednji dvomi o vlozi, ki so jo v Moskvi in Teheranu namenili Turčiji po vojni. Jasno je, da bi bila »dardanelska republika« le pričetek popolnega absorbiranja vse Turčije. Presojanje tega dokumenta, ki smo za njega izvedeli iz angleškega vira, prepričano glede Turčije Turkom samim. Ako gledamo s skupnega gledišča na diplomatske in vojaške zahteve Sovjetov od Norveške pa do dardanelskih očin in Sredozemlja, ter na zunanje-politični umik Angležev in Američanov, potem gre tudi to skladno v sliko o končnih ciljih sovjetske politike v Evropi.

To pa tudi znova potrjuje dejstvo, da ne gre v nemško-boljševskem spoadu le za nemške koristi, temveč da vrši Nemčijo svojo zgodovinsko vlogo pri obrambi evropske celotnosti. Ob enem vidimo, da noben Evropec ne more ničesar pričakovati od Anglije in Amerike ter da samo nemška zmagamora obvarovati Evropo pred imperialističnim in boljševskim pritiskom proti zahodu.

Odkop 52 turjaških junakov

Ob odprtih grobovih komunističnih žrtv. — Slovesen pogreb v Velikih Laščah

Osem mesecev je minilo, odkar so komunisti zverinski pomorili 52 mož, ki so tvorili del hrabre turjaške posadke. 19. septembra 1943 so komunisti tolovajali s pomočjo badoljevskih topov vdri na Turjak in odneli s seboj vse može in fante, ki so se skoraj ves teden junakov uprli komunistični premoči. Ujete može so odneli v Velike Lašče, potem pa proti Kočevju. Že v Velikih Laščah so od ujetnikov odbrali 52 mož in jih brez sodbe zverinski pomorili v bližini tamkašnje železniške postaje.

Ves čas do danes so svoji in prijatelji umorjenih unali, da bo prišel dan, ko bodo lahko svoje junake odkopali in prenesli njihove zemeljske ostanke na pokopališče. Zdaj se je njihova vroča želja izpolnila.

19. maja t. j. so sorodniki in prijatelji umorjenih žrtv odšli iz domobransko oboroženo četo h postaji. Tam so odkopali dvoje grobišč. V prvi sta počivala prof. Petelin in Pograjc, v drugi kakšne četrt ure proč, pa je ležalo 40 trupel. Malo bliže so bili pa posebej pokopani še dr. Kožuh, sodnik Zalokar, oba brata Rožanca in še pet drugih turjaških borecev.

Izkopane mrlice so kljub temu, da

so bila njihova trupla že močno razpadla, svoji hitro spoznali. Izkop se je končal ob 4. popoldne. Trupla junakov so položili v krsto, jih prenesli na pokopališče v Velike Lašče in jih razdelili v tri skupine: v veliko, koeleonsko in dobropoljsko. Med škocijanskimi je bilo 25 domotinov, med njimi poveljnik Zurai. Dobropoljcev je bilo pa 9, med njimi Alojzij Suštar iz Vidma, Janez Mustar iz Kompoli, Mikljič iz Ambrusa, Vene Blatinik in Ludvik Blatinik iz Ratli, Pavel Perko iz Ambrusa, Jože Kenik iz Bakere in Mesojedec iz Zagorice pri Vidmu.

Pokop se je začel v soboto 20. maja. Udeležilo se je veliko množice ljudi in s svojo prisotnostjo poslednje počastile mučenike iz turjaških bojev. V Velikih Laščah je izvršil pogreb turjaških žrtv kaplan z. Jože Pirc, žrtve iz Škocijan je pa pokopal svetnik Janez Zupancič.

Popoldne se je vršil pogreb v Dobropolju. V Ljubljano so s avtokolono pripeljali dr. Kožuha, sodnika Zalokara, brata Rožanca, Toneta Pernetu in profesorja Petelina. Na pokopališču v Velikih Laščah počivata v skupnem grobu še poveljnik iz Bošanjia Po-

grajc in učitelj Ostere. V njuni bližini so pa položili k večjemu počitku Danila Capudra, poveljnika iz St. Jurija.

Pogreb velikolaških žrtv v Ljubljani

V nedeljo 21. maja so pripelali v Ljubljano iz Velikih Lašč žrtve komunističnih zločinov. Popoldne so s svečano pokopali na pokopališču pri sv. Križu velikolaškega zdravnikar dr. Ludovika Kožuha, sodnika dr. Alojzija Zalokara, brata Benka in Iva Rožanca, uradnika Prevoda in akademika.

Pogrebne svečanosti je opravil stolni kanonik dr. Tomaž Klinar, molitve je pel zbor bogoslovcev Velikolaške žrtve so pokopali v bližini dr. Ehrlicha. Od zdravnikar dr. Kožuha se je v imenu Zdravniške zbornice in katoliških zdravnikov poslovil primaril dr. Valentin Meršol, od pokopnega sodnika Zalokara pa v imenu njegovih prijateljev in tovarišev Hribar. Od vseh pokopnikov se je v imenu SKA in vse slovenske javnosti poslovil ravnatelj inž. Jože Jozda. Zbor bogoslovcev je s pesmijo »Vigred se povrne« zaključil pogrebne svečanosti.

IZGUBE KOMUNISTIČNIH TOLP

V Ljubljanski pokrajini

V najnovejših bojih na Dolenjskem so se v borbi združili ljubljanski in novomeški domobranci: zdaj skupno napadajo in gonijo tolovaje s tistih postojank, ki so jih v slovenskem razkroju še mogli doslej obdržati.

Domobranci patrolirajo z raznih notranjskih postojank so te dni preiskale ves teren okrog Črnega vrha, kjer so se še pred kratkim mudile močnejše komunistične enote. Zdaj so se tolovaji iz teh krajev čisto umaknili. Umik je bil najbrže dušo hiter, ker so domobranci našli v tolovajskih skrivajših velike količine vojaškega materiala, sanitetnih potrebščin in razne komunistične agitacijske »literature«. Domobranci so tudi terencev vzel živino, ki so jo bili ti dobili od komunistov v reioč, in jo vrnili pravim lastnikom.

Pred kratkim je domobranci udarili bataljon, sestavljen iz mladih Sentierjevčanov in Sentrupčanov napadel Ilovo goro, ki je veljala za hudo komunistično utrdbo. Komunisti so takoj zbežali. Pustili so za kope in grobove. Domobranci so našli 33 skupnih grobov.

5. maja je četa domobrancev prišla do Volčjih jam, kar so jo napadli komunisti. Domobranci so se odločili za naskok in so podprli protinapad z minami. Komunisti so kmalu zapustili postojanko in zbežali v gozd. Imeli so pet mrtvih, med njimi komandanta bataljona in več ranjenih. Dva ranjenca so domobranci ueli.

Pretekli teden so komunisti tudi večkrat napadli Trebnje. Prvič so napadli 14. maja. Imeli so velike izgube. 15. jih je bilo ranjenih mrtvecev pa niso mogli ugotoviti, ker so jih komunisti vzeli s seboj. Drugič so napadli 15. maja. Napadalo je pet brigad, dve sta pa držali zasedo. Prišli so v bližino žične ovire, tedaj so na branili-domobranci sprožili nanje hud ogenj. Na bojišču je obležalo 60 komunistov. V tem boju sta padla dva do-

mobranca. Tretji, še silnejši komunistični napad, je sledil 16. maja. Trebnje je napadalo okrog 2000 komunistov. Borba je bila huda, posebno ker so drugi dan komunisti dobili nova orožja. V sredo okrog pol osmih zvečer so pa domobranci nenadno naredili taktičen izpad, ki je tako presenetil komuniste, da so se umaknili. V ogorčeni borbi, ki je trajala brez prenehanja 30 ur, je padlo 160 komunistov.

V noči s ponedeljka na torek so komunisti izvršili dražilni napad na Novo mesto, ki naj bi odvrnil pozornost domobrancev od glavnega napada na Trebnje. V okolici Gotne vasi in sv. Roka je pod težkim toplotnim padlo več ko 30 tolovajev. V sredo 17. p. m. je patrulja iz Novega mesta naletela v bližini Kačje ride na kolono IX. brigade. Domobranci so napadli. Obležalo je 18 komunistov, med njimi dve ženski in 6 Mongolov. Zaplenili so protitankovski puško, tri lahke streljice, več pušk in streliva. Med mrtvinami komunisti so bili: politični komisar »3. čete II. bataljona« Slavko Petrič iz Sodražice, namestnik komandirja Jože Lekan iz Pudoča, »Matijon«, namestnik komisarja Danilo Pudobnik iz Smartnega pri Tuhinju, Andrej Mihelič iz Blok, Ivanka Benčina iz Ribnice in namestnik komandanta bataljona, ki pa njegovega imena niso mogli ugotoviti.

15. maja so na komunisti napadli Mirno več, ki so jo bili prele prav tako zasedli domobranci. Na domo-

bični starešine protiletalske zaščite, poglejte večkrat, če je zaklonišče v redu in podstrešje izpraznjeno. Plinski in vodovodni zapirali morajo biti vedno prosti in lahko dostopni: pazite na to sedaj, ko dovažate kurivo.

branski strani ni bilo izgub na komunistični pa 2 mrtva in več ranjenih.

8. maja se je prostovoljno javil domobranski posadki v St. Jerneju komandir »1. čete I. bataljona XV. brigade« Stane Goršek. Z njim sta se predala domobrancem še dva komunisti.

Pred kratkim je tik pred napadom na neko domobransko postojanko zbežal od komunistov bivši jugoslovanski aktivni topniški podnadrednik Vinjo Kosec, komandant »III. bataljona XV. brigade«.

Prisilni mobiliziraneec Ivan Klarič, ki je te dni srečno ušel tolovajem, je potrdil, da je v poslednjih bojih na Aidovu padel brigadni politični komisar Felja. V bojih okrog Ribnice je padlo okrog 100 komunistov, 150 jih je bilo na ranjenih.

Hkrati ko je padel »Corte« o njegov smrti smo poročali pretekli teden — je padel tudi komandant brigade Mirko Gorski.

Na Primorskem

Nemške čete so v aprilu in maju izvedle na Primorskem vrsto uspešnih obsejalnih akcij. Padlo je okrog 1500 tolovajev. 2000 je pa uletih. Nemci so zaplenili velike količine orožja, streliva in opreme, pa tudi znatne zaloge živil.

Na Hrvaškem

Beograd, 20. maja. Boljševiške tolpe na hrvaškem področju so v enem samem dnevu bojev izgubile več ko 1050 padlih, mnogo ujetnikov in prebežnikov. Nemške in hrvaške čete so zaplenile 16 streljic, 3 protitankovske topove, 3 metalce granat, 3 protitankovske puške, več ko 300 pušk in 62 konj. Voljaki so dobili tudi mnogo tolovajev, ki so jih tolpe uporabljale za prevoz.

V Srbiji

Beograd, 20. maja. Velike tolovaške tolpe, določene za vdor v Srbijo, porazene najprej v srednji in zahodni Bosni, se skušajo te dni rešiti proti severu in jugu, oddelki SS jih pa vse iznova zasledujejo. Prostovolci SS so

Knjižna tombola Zimske pomoči

Do torka 23. t. m. so bile izžrebane te številke: 2, 8, 11, 12, 17, 20, 21, 22, 23, 26, 30, 32, 36, 39, 40, 41, 42, 44, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 59, 62, 63, 65, 69, 70, 72, 74, 75, 76, 77, 78, 84, 85, 86, 88, 90.

Nadaljnje številke potrebne za tombolski dobitke, bodo objavljene v četrtek, petek, soboto in na binkoštno nedeljo. Ta dan bo žrebanje končano in v torek, 30. t. m. bomo začeli deliti dobitke Ljudske knjižne tombole v pisarni oddelka za tombolo, Ljubljana, Gradišče 2, in sicer po naslednjem redu:

v torek in sredo, 30. in 31. maja: dobitke za dvojke;

v četrtek, 1. junija: dobitke za trojke;

v petek, 2. junija: dobitke za četverke;

v soboto, 3. junija: dobitke za petorice;

v nedeljo, 4. junija ob 10. dopoldne dobitke za tombolo.

Od torka do sobote boste dvigali dobitke od 8—12 in 15—18.

V nedeljo, 4. junija naj bodo zbrani vsi, ki so zadelo tombolo, točno ob 10. dopoldne, da bo vsak dobitnik sam žrebal za denarni znesek 500 do 5000 lir. Istočasno bomo delili tombolske dobitke. Če kdo slučajno ne bo navzočen, bo žrebal zanj član pisarne. Vse podrobnosti glede žrebanja bomo še objavili.

Pri dvigu vsakega dobitka je treba predložiti tombolsko tablico.

Dobitkov bo priprava... In točno toliko, kolikor je zadetkov, in bodo dobitnikom na razpolago do 30. junija 1944.

Petorico so zadele tablice, ki imajo v desnem kotu zgoraj zaporedno številko 880 odtisno 916.

Teden nabirke za Slovenski Rdeči križ

Pred kratkim je Slovenski Rdeči križ zaradi povečanja denarnih sredstev začel nabirko starega papirja. Dosedanji odziv našemu pozivu je prilično ugoden, vendar še ne zadovoljiv. Da damo tudi zasebnikom možnost, da darujejo star papir Sloven-skemu Rdečemu križu, bomo izvedli splošno nabirko papirja. V ta namen proglašamo z odobritvijo g. šefa Pokrajinske uprave čas od 22.—27. maja t. j. za »Teden nabirke za Slovenski Rdeči križ«. V teh dneh bo pobirala papir mladina vseh ljubljanskih ljudskih, srednjih in strokovnih šol. Prve štiri dni v »Teden nabirke«, t. j. od 22. do 25. maja bo nosila šolska mladina v šolo papir, ki ga bo nabrala doma. 26. in 27. maja pa ga bo pobirala od hiše do hiše od stranke do stranke, tako da bo pobran tudi pri tistih družinah, ki nimajo šolskoobveznih otrok.

Slovenski Rdeči križ pričakuje, da ne bo nikogar med nami, ki ne bi pri-speval v to splošno nabirko. Vsakdo naj da to in toliko, česar ne potrebuje in kolikor lahko da. Tudi če pri-spevki posredne ne bodo veliki, bomo v skupnosti lahko zbrali zelo velike količine. Vsakdo naj počne v svojem stanovanju stare, nerabne knjige in brošure, propagandno literaturo, stare zvezke, časopise, ovojni papir, stare lepenke, papirne odpadke, odpadke lepenke itd. Vse to naj poveže v omet in pripravi za Rdeči križ, za katerega bo pobirala pripravljene papir šolska mladina. Ni hiše in ne družine, kjer bi se ob trohici dobre volje ne našlo tako blaga. Vsak darovalec, tudi oni, ki bo daroval malo, bo koristil Rdečemu križu.

Rdeči križ je uvedel nabirko papirja, da si s prodajo zasvozi dotok večjih denarnih sredstev. Njegovo prizadevanje bo uspelo in denarni efekt bo dosežen, če bo našel za svoje delo razumevanje in onoro pri vsakem posamezniku. Zato upamo, da bo naše vabilo deležno živahnega odziva v vseh krogih ljubljanskega prebivalstva.

ZAPLEMBAMOVINE UPORNIKOV

Službeni list šefa pokrajinske uprave v Ljubljani z dne 17. maja 1944. objavlja odločbo o zaplembi imovine upornikov: Ivana Demšarja, žel. uradnika nazadnje stanujočega v Ljubljani, Posavskega ulica 9; Karla Kolina, poselnika, in njegove hčerke Anice Krlinove, dijakinje, nazadnje st. ulice v Ljubljani Veliki stradan 8; Jakoba Gostiša, lesnega manipulanta, stanujočega nazadnje v Gor. Logatcu št. 4.

pri Foči napadli tako imenovano 17. tolovaško divizijo iz jugovzhodne Bosne. Pri tem so jih uspešno post-pirali bojni letalci Vseh tolovajevskih izgub za zdaj še ni mogoče javiti. Protij severu umikajoče se tolovaške skupine so severovzhodno od Tuzle napadli muslimanski prostovolci SS in jih s toplotnim zelo zbili. Dosele so na enem samem matnem odseku našli 171 padlih komunistov. Vojski so zaplenili mnogo orožja, municije in vojaškega materiala.

Berlin, 20. maja. Poskus močnejših sil, da bi vdrle v srbsko področje, označimo lahko zdaj za popolnoma iz-jalovljen. Pri tem so izgubili komu-nisti v času od 18. marca do 17. maja skupno 2736 mrtvih in okrog 2100 ranjenih, mnogo ujetnikov in prebežnikov. Velik del orožja in voine opre-me je prišel v nemške roke.

Prezident general Runnik je na podlagi pooblastila vrhovnega komisarja za operativno področje Jadransko Primorje odredil, da je od 20. maja dalje policijska ura v vsej Ljubljani pokrajini izvedena na območju od 21. do 4. ure. V tem času prebivalci ne smejo na cesto. Kogar bodo organi javnih oblasti brez dovoljenja dobili v tem času na cesti, bo kaznovan z globo od 100 do 1000 lir ali z zapornim od 1 do 10 dni.

Ljubljansko mestno županstvo poziva pridelovalce, da morajo za vse kmetije in sploh za vsa obdelana zemljišča na področju mestne občine Ljubljanske do 31. maja prijaviti posevke. Oni pridelovalci, ki slunujejo izven Ljubljane, morajo posevke javiti občinu, v kateri obdelujejo zemljo. Pridelovalci naj privedejo po tiskovino za prijavo posevka v mestni gospodarski urad, soba števil. 15, v Beethovnovi ulici št. 7.

Društva stanovanjskih najemnikov za Ljubljansko pokrajino poziva vse najemnike, naj upoštevajo varnostne predpise in navodila hišnih starih in jim po svojih močeh olajšajo naobeto delo. Za boljšo ureditev zakonitih in brez oklevanja dalo na razpolago potrebne prostore, orodje in druge potrebščine, ki bi v primeru bombardiranja prav prišle. Zlasti naj pazijo, da ne bodo njihovi otroci med alarmom begali po hiši in povzročali alarm.

Oblasti v Trstu opozarjajo ljudi, naj nikar ne kupujejo živin po črni borzi, ker tako ne podpirajo samo nedovoljene trgovine, temveč tudi ogrožajo svoje zdravje. Pred kratkim se je namreč ponovno zgodilo, da se je kdo zaradi takšnih živin zastrupil. V Trstu so pred nekaj dnevi prišli v bolnišnico šestdesetlansko družino, ki se je zastrupila s sirom, kunjenim na črni borzi, naslednji dan pa tri osebe, ki so pod roko kupile vino in so se potem pri njih pokazali znaki zastrupitve. V obeh primerih je preiskava pokazala, da so neznani zločinci siru in vinu primešali arzenik.

Obvestila Slovenskega Rdečega križa

Pisma in poizvedovalnice za vojne ujetnike v Nemčiji

Nemški Rdeči križ nas je opozoril na to, da je dostavljene poštnih pošilk za vojne ujetnike v Nemčiji brez zakasnitve možno le tedaj, če vsebuje naslov razen ujetnikovega rojstnega kraja in krstnega imena tudi njegovo ujetniško številko in označbo ujetniškega taborišča ali pa številko vojne pošte (ki je vedno petstestna, n. pr. 27.093). Pravilna označba taborišča sestoji vedno iz besed »Stalag« ali »Oflag« v zvezi s kakšno rimsko številko in veliko črko ali pa s kakšno arabsko številko, n. pr. Stalag I. A., Oflag VI. C. ali Stalag 398, Oflag 65. Označbe kakor n. pr. A. K. 781, Arb. Kdo 1025 so samo dodatne značke k številki. Stalag ali Oflag. Razen tega obstojijo še nekateri Dulag, Heilag in Marlag — Milag — Nord. Včasih se zgodi, da označbo svoji vojnemu ujetniku taborišču z besedami »Siehe Rückseite« (glej hrbtno stran), kar je seveda napaka.

Ce je naslov nepopoln, zavrača Nemški Rdeči križ poštno pošiljko, ker ne utrne izvesti zamudnih poizvedovanj. Prav tako mora Slovenski Rdeči križ vsa pri njem vložena pisma in poizvedovalnice brez natančnega naslova zavračati.

Komur torej ni znan natančen naslov vojnega ujetnika, naj izpolni poizvedovalnico Slovenskega Rdečega križa (25 besed), ki jo dobi v naši pisarni na Marijinem trgu št. 6. Nato bomo takoj uvedli potrebne poizvedbe.

Osebnosti

POROČILI SO SE:

V Ljubljani: G. Mitja Šarabon in gd. Janka Šuš. Čestitamo!

UMRLI SO:

V Ljubljani: Anton Janežič, Industrijec; Leopold Mikar, uradnik; Peter Zidan, sprevednik; Peter Štol; Anton Verbec, znanstvenik; dr. J. J. Šušteršič; Matijek Kumar; Anton Kozina; Marija Krušev; Nežka Remšcar; Stanislav Oster, strojni ključavničar; Ivana Erbenčnikova; Pavle Prepeluh; Minka Trillerjeva. Naše sozljaje!

Listek „Družinskega tednika“ Dekle z bleščecimi očmi

Napisal dr. med. G. Venzmer

Kaj je basedowova bolezen, ve v današnjem prosvetljenem času menda že vsakdo. Gotovo je tudi vsakdo, ki sreča med svojimi znanci ali prijatelji bolnika s to boleznijo, ki je ne glavne značilnosti: izbuljene oči, golšo in preplavljeno obrazu prvi tak temeljito opisal merseburški zdravnik A. Basedow, da je bolezen dobila po njem ime.

Vzrok bolezni je pospešeno in premočno delovanje žleze ščitnice; ker ščitnica izloča preveč svojih snovi v kri, preobremenijo in preakurirajo naš življenjski motor. Posledice se kmalu pokažejo. Bolnik prehitro presnavlja, vse snovi v telesu prehitro izgorevajo, prav zato bolnik stalno in hitro hujša. Kaipak se zgodi — posebno pri ženskah — da dobe tudi tako imenovani »masniti basedow«: takšne bolnice ne hujšajo, temveč se narobe celo zredijo. Naibže je to v zvezi s prepletanjem ščitnice, hipofize in srednjih možganov; ker velja to trije kot urejevalci presnavljanja v našem telesu, se na tako majhnem prostoru pokaže možnost za razne ekstreme.

Posledica prehitrega izgorevanja je tudi, da je bolniku zmerom nekako vroče in da se boli ali manj poti. Hkrati mu srce hitreje in silneje bije. Če zdravnik posluša srčni utrip, zazna nekakšen piskajoč glas, bolniku se na zdi, da mu srce v vratu utripa. Vse žleze močneje izločajo, črevesja hitreje delujejo, zato driske pri tej bolezni niso redke. Krvno in žlezno ožila v očesni votlini je prenapeto, zato se oči izbulijo, kar daje bolnikovu obrazu plašen in vznemirljiv izraz.

In res je bolnik na splošno izredno vznemirljiv, razdražljiv in živčen; če mu velimo, naj iztegne roke, bomo videli, da prsti lahno in stalno trepetajo. Duševno stanje ustreza splošni prenapetosti. Bolnik je basedowovo boleznijo so nemirni, preobčutljivi, tožijo, da se slabo počutijo, da so utrujeni, plašni, da slabo spe in se ves čas nečesa boje. Razen tega tožijo tudi, da težko dihaajo, da jih nekaj tišči in duši v prsih.

Če je slika basedowove bolezni tako značilna, kadar je bolezen že na viski le pa narobe mnogo vmesnih stopenj, ki jih doživi celo izkušeni zdravnik, niso upoštevati in jim pri zdravljenju niso posvečali dovolj pozornosti. Pogosto zdravnik lahko in najlažje oblike motnje žleze ščitnice kratko in malo odpravijo s »splošno živčnostjo«. Posebno pri ženskah takšna »splošna živčnost«, ki je na v resnici že začetek basedowove bolezni, ni redka, vendar jo pa srečamo tudi pri moških.

Posebno lahko posumimo v začetek takšne bolezni pri mladih dekletih z velikimi bleščecimi in nekoliko izbuljenimi očmi, rahlo naznana golšo, hitro vzburljivostjo, pri vseh tistih dekletih, ki tožijo, da so hitro utrujene, da se čezmerno znoje, da jim srce divje utripa in da so nemirne. Slabo je, če takšno stanje odpravimo s »živčnostjo« ali razvojnimi dobi, ko se nam kar vsiljuje spoznanje, da gre za malenkostno premočno izločanje ščitnice, ki povzroča vse te neveselosti. Tudi tedaj, kadar ni nobenih zunanjih znakov, kadar so oči normalne in golše niti ne vidimo in ne otipamo, se lahko to premočno izločanje ščitnice izraža v razdražljivosti, živčnosti, nenejni menjavi dobre volje in potrtosti, v histeričnih napadih, vznemirljivosti, pospešanju žilnega utripa, v trepetu rok in v raznih motnjah pri menstruaciji.

Pogosto se takšno začetno stanje samo po sebi izboljša in čisto izgine, neredko se pa tudi poslabša v pravo basedowovo bolezen, ki bi jo morali preprečiti če bi jo pričeli že v razvoju načetno zdravit. Zato pravčasno spoznanje premočnega izločanja ščitnice ni samo »zdravniški problem«, temveč tudi bolnikov to spoznanje in zdravljenje prihrani bolniku mnogo truda, nevšečnosti in težkih ur.

(Völkischer Beobachter)

TORBICE rokavice, čevlje itd. barvajte s specialno barvo, ki usmrdi ne škoduje. Etaks, Napoleonov trg.

OPOZORILO

NAPISAL dr. H. A. ST.

Sluga je odprl vrata in najavil: »Danijel je prišel, gospod doktor.« »Moj sin?«

Doktor Gamatte je namršil obrvi. V sobo je stopil petnajstletni svetlo-lasi mladenič, resnega, bledega obraza. Pod pazduho je nosil algebro in kemijo. S petnajstimi leti se človek bavi s takimi stvarmi.

»Dobro dan, očka.«

»Bog daj. Kaj je novega?«

»Nič posebnega.«

A Danijelov glas je zvenel tako čudno, da je doktor Gamatte le še bolj namršil obrvi. Mladenič je položil knjige na stol, slekel plašč in ga položil na mizo. Ves čas ko je govoril, je kazal očetu hrbet.

»Cherborezovi so me povabili, naj pridem drevi k njim... Hotel sem te vprašati, če mi dovoliš, da grem...?«

»Dragi otrok, zato si prišel k meni v pisarno. To bi bil vendar lahko mater vprašal...«

»Splohna iz šole sem šel mimo tvoje urade in sem se kar tako oglašil. Sprva te nisem hotel motiti, šele potem, ko mi je sluga dejal, da si sam, sem mu rekel, naj me najavi.«

»Že prav. Vendar upam, da več, da nimam rad, če me ti ali mati za vsako malenkost motita. Tako namreč dajem svojim uslužbencem slab zgled. A zdaj ko si že tu, sedi in si priži cigareto...«

Danijel je vzel cigareto, a sedel ni. Stopil je k oknu in se zagledal na cesto.

»Res čudno, da te ta peklenjski ropot pri delu ne moti... ti avtomobili...«

V sobi je zavladala tišina. Danijel je odgrnil zaveso in se zmerom gledal na cesto. Naposled je dejal:

»Saj res, zdaj sem se spomnil... Gordonovim se je pripetila nesreča... Njihovo avto je na poti proti Zencovi zavozil v drevo, Gospa Gordonova je mrla...«

Gamatte je skočil pokonci. Na ustnice mu je privrel pritajen krik. »Simona!«

Danijel tega krika najbrže ni slišal, ker je prav tedaj odprl okno. Če bi se na ozrl, bi videl, kako je njegov oče smrtno prebledel in se s klečečimi koleno pogreznil v naslanjač. Na njem zviht trepetajočih ustnicah bi lahko bral besede: »Simona, srček moj!«

A mladenič se ni obrnil. Naslonil se je na okno in napeto opazoval promet na cesti, čeprav ni bil bogve kako zanimiv. Dolgo je Danijel gledal skozi okno. Doktor Gamatte je molčal in ni mogel spregovoriti niti besedice, kaj še da bi se ganil. Za trenutek so mu odreeneli vsi čuti.

Naposled se je doktor Gamatte le zdramil. Se zmerom ni mogel jasno misliti, oči so ga pekle, v ušesih mu je šumelo. Naposled se mu je pa vendar posrečilo strniti dve misli: »Simona je mrla... in potem: »Če Danijel ne bi bil odprl okna in bi se obrnil...«

A zakaj se Danijel prav za prav ne obrne?

Zdaj se je doktorju Gamatti posvetilo v glavi:

Danijel ve za njegovo skrivnost. Človek svoje velike strasti nikdar ne more tako dobro skriti, da je drugi ne bi opazili. Gamatte sicer nikdar ni česa nepremišljenega naredil in se je delal, da ko mu Simona ničesar ne pomeni. A deček je moral kljub temu uganiti. Zakaj se sicer tako dolgo ne bi obrnil?

Danijel ve, kako velika je očetova strast. Seveda ve vse, sicer prav gotovo ne bi prišel v njegovo pisarno. Povabilo Cherborezovih si je kar tako izmisli.

Gotovo je deček novico o Simonovi smrti izvedel še pred drugo uro, ko se je ravno pripravil za pot v šolo. Morda je kdo izmed znancev telefoniral na dom, morda je to strašno novico prinesla kakšna prijateljica njegovi ženi. Gotovo je povedala takole: »Ali ste že slišali? Gordonovi so se na poti v Zencovo z avtomobilom zaleteli v drevo. Uboga Simona je bila na mestu mrtva! Strašno! Ta ljubka ženska!«

Danijel si je ob tej novici gotovo mislil:

»Za božjo voljo, kaj se bo zgodilo, ko bo zvečer mati očetu pri večerji povedala to novico. Očeta bo strašno novica gotovo tako pretresla, da se bo izdal. Smrtno bo prebledel in začeljal: 'Simona! Mat' bo videla, da trepetajo vsem živulu.«

Danijel je zato prišel k njemu v pisarno. Gotovo sta se mu obe uri v šoli strašno dolgo vlekle. Zato mu je bilo ob vstopu v njegovo sobo tako zelo nerodno. A kljub temu mu je moral priti povedati. Gotovo si je mislil: »Če bo potem mati očetu pri večerji novico povedala, bo oče že pripravljeno nanjo...«

Mladenič je še zmerom stal pri oknu in gledal na cesto. Gotovo je čakal, da si bo oče opomogel in se bo z napornim vseh sil prisilil k miru. Gamatte je s pogledom ljubče božal sinov ozki hrbet, ki se je sklanjal skozi okno. Njegov Danijel je pred vsem skušal prikriti očetovo bolečino pred materjo.

»Danijel... Očetov glas je zvenel mehko in božajoče.

Deček se je obrnil, stopil k stolu, vzel knjige in plašč in dejal:

»Zdaj te pa ne bom več zadrževal.«

Doktor Gamatte bi se sinu rad zahvalil, a ni mogel. Na svetlo so stvari, ki jih človek ne more povedati. Rekel je samo:

»Zelo sem vesel, dragi Danijel, da si me obiskal.«

OBVESTILA „ŽEGOZE“ zadruga malih gospodarjev

Rižovo zdrobljenko deli zadruga samo vsak ponedeljek, torek, sredo in četrtek opoldne od pol 15. do pol 18. ure v smislu odredbe Preveda le proti zamenjavi za 3 sveže jajca v težini najmanj 50 g. Ugodnosti le zamenjave so deležni tudi nečlani. Članom je na razpolago še krvna moka izvrstno krmilo za perutnino in prašice, kakor tudi kostni zdrob. Za kunece in koze je na razpolago še nekaj sena in koroma.

6000 valjnih jajc je bilo doslej vložnih v zadrugi valjnih centrali ki jo vodi priznani strokovnjak z Komnatin. Vsak petek ob 9. uri dopoldne sprejme do 660 jajc v izvalitve. Po preteku 8 dni prejmejo lastniki nepoljena jajca nazaj, da jih porabijo v kuhinji. Vsak petek ob 4. uri popoldne se habere na Gallusovem nabrežju okoli 60 interesentov, ki nemirno pričakujejo prihoda nove kokešje družine. Sedanje izvalitve polakejo dokaj ugodno in dosežajo povprečni uspeh 75 odstotkov, kar je za ta čas in ob tej krmi nad vse zadovoljivo.

Tudi topla greda nudi ugodno zavetje piščancem. V ta namen uporabimo manjše tople grede, v velikosti 1,50 m krat 1,50 m kar zadošča za 40 piščancev, za dobo 6 tednov, 5 dni red prihodom piščancev priravnimo grede. Gnoj vložimo rahlo do višine okna. Tudi obod zunaj obložimo z enim. Na najnižji strani oboda napravimo vrata za izhod. Ob straneh oboda napravimo dve majhni odprtini za zračenje, ki jih reguliramo s deskama, polskalkama. Potrebno je, da je taka greda razdeljena v dva oddelka. Kadar čistimo, spravimo piščance v en oddelke, medtem ko drugega osnažimo. Ta tople grede so pokrita s strešno lepenco, na katero natresemo suhe mivke. Toplina v gredi naj znaša 25 do 28 stopinj. Ponoči pokrijemo okna tople grede s slamnatimi. Ob lepem vremenu spuščamo živale na prosto zunaj tople grede.

Kuhinjska koklja, katero uporabljamo večinoma naših mestnih rešev obstoja iz nizkega zaboju od sladkorja, kosa strešne lepence in pokrova iz mreže. Ta zaboja prekrijemo s lepenco, nanesemo nanjo suhe mivke ali senenega drobirja, vložimo 10, največ do 15 piščancev in pokrijemo z mrežastim pokrovom. Stikratno redno dnevno krmljenje in napajanje in redno čiščenje vsak tretji dan je pogoj za uspevanje piščancev v takem zaboji. Osnova vsemu je na preobdelana toplota, ki jo nudi štedilnik v kuhinji. Zaboj s piščanci porinemo pod štedilnik, kjer so po navadi drva, tik pod stropom štedilnika, da lahko prihaja toplota izpod pečice neopredno do piščet. Če bi bilo preveč tople kar poznamo takoj na živalih, tedaj pognemo zaboj za 10 ali 30 cm izpod štedilnika. Kadar krmimo piščance, prinesemo zaboj s piščanci na svetlo, lih nakrmimo in napojimo, pa spet nazaj na tople — spat. Kjer ni štedilnika na razpolago, si pomagamo tako, da povežemo nad zaboj večjo pločevino škalo ter jo vsakih 6 ur polnimo z vrelo vodo.

Appen prah za razkuževanje kurie in kurice dvorišča uporabljamo perutinarji v tem času, ko se širijo razne nalezljive bolezni kakor so kuza, tifus, kolera, da kurice temeljito počistijo in natošijo appen prah po njej tako, da se dobro razprši v zraku in se ne teče ves prah po vseh kolih in razpokah kurice in po tleh. Kurie dvorišče temeljito najprej počistijo in ostragajo, posujejo z appenim prahom in prekopajo. Medtem ko je treba kurice vsak teden enkrat na ta način temeljito očistiti, prekopati dvorišče, ako je mahnito samo vsakih 14 dni, sicer samo vsak mesec enkrat. Na kurie dvorišče naj ima dostop samo ena in ista oseba, da ne zanesemo nalezljivih kili med kurjo družino.

V kalešem krompirju je strup, ki se imenuje solanin. Zato na spomlad ni varno krmiti perutnino, četudi s kuhinjskimi krompirjevimi olupki. Vsekako je treba opreči odstraniti vse ostanke.

Nesnost kokoši povečamo, če dodamo mehki krmilni praženo laneno seme ali seme kopriv. Seveda praženo seme najprej zmeljemo v prah in ga dodajamo v majhnih obrokih mehki krmilni.

Mnogo deževnikov najdemo, ko obdelujemo vrt. To so izvrstna krmila za kokoši, še bolj pa za race in gosi. Pri prekopavanju vrta imamo kokosi kar poleg, da same počistijo in pospravijo okusne mesne pridelke. V času, ko se gliste plode, to je v maju in juniju, so škodljive zdravju perutnine.

Ušivost koz, posebno dolgodlakih je zelo gost polaj, ki nastane tedaj, če opustimo pri kozah vsakdanje »vanje« in krtačenje. Tedaj postane dlaka groba, epiliva in se s časom zamota v klopčice, v katerih se drže blato in razni kozni izločki. Taka dlaka je nadejalnešče gnezdo za razne vrste mrčesa, predvsem za uši in gnide, ki se pridružijo včasih še povzročitelji srbečice. Pri dolgodlakih kozah je zelo težavno odpravljanje takšnih zajedavcev. Prva pomoč je v tem, da žival vsak dan temeljito ostržemo in okratimo zunaj hleva, obdržemo kozo s tobačnim prahom in jo nato ponovno ostržemo. Med tem časom naj eden domačih temeljito počisti kozji hlevček, ga dobro potrese s tobačnim prahom in šele nato nastelje svežo steljo. Kdor hoče imeti zdrava in snažne kozje, ki bodo dajale mleko brez diha, ta naj vzame v roko vsak dan streljivo in ščetko in naj posveti vsaki kozi vsaj pet minut čiščenja.

Pri kozličkih in jagnetih opazimo včasih drisko, posebno tedaj, ko mladitci ne dobivajo več materinega mleka. Drugi vzrok je tudi navadno prehlad. Obolenim mladimcem hitro pomagamo, če jim damo samo dvakrat na dan po pet kapljic opileve tinkture na veliki žlici mleka.

Petelinčke kapunimo v starosti 10 do 12 tednov. Živalce, namenjene za to operacijo, zapremo 36 ur prele v kletko in jim dajemo samo vodo. Poslednjih 6 ur pred kapunjenjem jim odsternemo tudi vodo, da je črevesje popolnoma prazno in nas ne ovira pri operaciji. Takoj po operaciji damo kapunom mehke krme. V nekaj dneh se rane zacelijo in kapuni se razvijejo in debele v veselje gospodinj. Zgodilo se je primeri, da so take živali dale po 1 kg in več čiste mleke. Prijava za kapunjenje že sprejema zadruga.

DETEKTIVSKA HUMORESKA

Nočni pometač

Napisal Karel Lütge

Ivar se je sredi noči nenadno zbudil. Jezno je skočil pokonci v ozki hotelski postelji. Od okna je hla v sobo šibka luč. Videl je natanko ne tenki pramen. Torej ni sanjal.

»Prebadaš... je zamrmral. »Sredi noči ti nekdo navije budilko! In hudi iz spanja pošlene ljudi! Ta budilka mora pa tudi biti prava zverina sicer ne bi ropotala tako, da zbudi pol hiše.«

Ivar Byrdström si je pomel oči. Obrnil je glavo k oknu, odkjer je prihajala svetloba. Ali ni s ceste prihajal čuden šum? Kakor da bi nekdo pometal čisto? Da, drži, nekdo pometa. In ta šum se zdi sredi nočne tišine kakor drdvanje budilke. Čuden, nenavaden in dražljiv šum, ki ti trapa in vznemirja živce.

Byrdström, po poklicu risar kartatur, je hkrati občutil vso nenavadno komiko doživetja sredi noči: segel je po risarskem bloku, ležečem na mizi pri oknu, in z nekaj odločnimi in zanesljivimi črtami vrzel na papir skilučeno postavlo nočnega pometača. Nato je spet zlezal v posteljo in zadržal.

Ivar Byrdström se je obrnil k steni in skušal zaspati. Ko je čez nekaj časa dvignil glavo v bližini pri sluhu, je šum utihnil. Spomnil se je na

še drugo jutro, ko je v hotelski veži slišal, da je nekdo ponoči vlomil v hotelsko pisarno in izropal zakladnico, ki so v njej gostje hranili svoje dragocenosti.

Kakor vse druge hotelske goste je policija zaslišala tudi Ivaria Byrdströma.

»Ali ste to noč opazili kak posebnega?«

Byrdström je povedal svoje doživetje. Potegnil je iz žepa risarski blok in ga ponudil komisariju. Ta ga je presenečeno sprejel in si ga s svojimi pomočniki od vseh strani ogledal. Nato so jeli vsi trije nekaj šepetati med seboj. Komisar na lepem ni imel več ljubeznivega obraza, temveč nezaupen, vprašujoč izraz. Jel je Byrdströma loviti s kai nenavadnimi vprašanji.

»Ali lahko v temi, če se zbudite, takoj narišete takšno risbo? Ali ne potrebujete za to več časa, svetlobe in občutja?«

Byrdström se je razjezil. Nataknično je odgovoril:

»To je moja stvar! Če vas moja opazovanja ne zanimajo, tudi prav. Prosim, vrnite mi blok! Saj bi bil lahko tudi molčal...«

V njegovo presenečenje je pa komisar nalašč odgovoril glasno, tako, da so ga mogli slišati tudi pred vrati:

»Vse sumljivejši mi postajate, gospod Byrdström. Po naročilu ali pa tudi iz lastnega nagiba bi radi policijo vodili za nos in jo spravili na napačno sled, sicer mi ne bi natvezili balke o nočnem pometaču in risbi sredi noči. Zal mi je, toda prositi vas moram, da greste z menoj.«

In tako je res hotel zaradi komisarije glasnosti sodozvel senzacijsko atrakcijo priljubljenega in spoštovanega risarja. Ničesar ni verjel, da bi Byrdström sodeloval pri vladu. Marsikdo se je potegnil zanj: ti glasovi so pridrli celo do južne palače, kjer so Byrdströma nato še več ur zasliševali. Komisarijev predstojnik se je dal prepričati, da skuša Byrdström s svojo čekarijo potegniti kriminalno policijo za nos in jo spraviti na napačno sled, da bi zakril prav vlomilce. Byrdströmu tudi njegov namazan jezik ni pomagal. Komisarijev predstojnik je kvečjemu priznaval olajševalno okoliščino, da je postal Byrdström morda nevede orožje vlomilcev in je morda zdaj prepoveden, da bi priznal svojo krivdo.

»Izdelali ste to risbo po naročilu, ali ne? Mi celo vemo, koga predstavlja. Kaj pravite zdaj?« so silili vani popoldne.

»Lepo. Torej zdalei zdaj lahko prijeti enega izmed vlomilcev!«

»Ali ne bi rajši priznali svoje krivde? Vidite, ta pozni nočni pometač, ki ste ga v celotni hotelu videli in ali

šli samo vi more biti po vaši risbi sodeč, po profilu, drži, postavi in pričekski samo hotelski lastnik sam. Ta je pa vzvišen nad slehernim sumom. Razen tega pa gotovo tudi ne bi lastno-ročno pometal popolnno ceste pred svojim hotelom.«

Ivar Byrdström je zmaial z glavo. Nenadno se je nečesa domislil. Imel je na aru neko prošnjo. Uradniki so vzdihovali, toda vseeno so mu jo ustregli.

Byrdström je prelistal album, ki so bile v njem fotografije vseh vlomilcev in zločincev. Precej časa je potreboval za to delo. Uradniki so postali neestrni in so spet mislili, da jih vleče za nos.

»Tukaj... je mirno izjavil Byrdström. »Tu je moj možak! Zdal pa vi doželite, ali sta nočni vlomilec in hotelski lastnik ena in ista oseba! Ne, ljubimoj, ne govorite mi, da se motim! Kar laz vidim, tudi narisem, točneje kakor fotografska plošča, pa četudi imam samo eno sekundo časa za opazovanje!«

Iz obrazov uradnikov se je še zmerom zrcalilo nezaupanje. Iznelilo je šele, ko je komisar pokazal dve pismi, ki sta v njih dve podpisani priči sporočili policijo, da sta tudi opazili nočnega pometača.

V hotelu si je Ivar ogledoval hotelskega lastnika, gospoda Jansna, ki se je zdel nocoj še živčnejši kakor sicer. Sicer je pa za to tudi imel tehlen vzrok! Tak vlom niso matice solze! Oškodovani so gostje, ugled hotela

prav hitro pade, razen tega je bil pa tudi sam oškodovan. »Čudno,« je pomislil Byrdström, »res je podoben nočnemu pometaču. Vendar ni on. Moj model ni bil prav nič živčen. Nekje mora ticati še nekdo, ki le na las niemu podoben.«

Byrdström je svoje opazovanje zapustil komisariju. In tokrat komisar ni pokazal tako nezaupnega obraza kakor dopoldne. Samo pokimal je hvaležno za ta migljaj. Pozneje zvečer je rekel Byrdströmu:

»Vaša risba se je obnesla. Vsa čast vam! Po grofovski vas bomo nagradili za vašo pomoč. Dobili boste vodo, dolečeno za listeva, ki bi mogli pomagati k raziskavi tezi zločina.«

Skrnil je še nekaj požirkov vina in nadaljeval:

»Vi ste nam pomagali, da smo izsledili vlomilca. Zafudili se boste, ko vam bom povedal da je res lastnik hotela sam. Šele zdaj smo ugotovili, da je res že dolgo iskan vlomilec dvomiivne preteklosti. Pri vladu je imel dva brata kot pomagata. Eden je z varilnikom odprl železno zakladnico, drugi je pa pometal cesto pred vdom, da bi ta šum preglušil šum varilnika. Res srefa, da ste nočnega pometača tako točno narisali, gospod Byrdström! Rišite, rišite, zmerom in povsod! Kdo bi si bil mislil, da utegne takšna risba imeti takšno praktično vrednost! Najbrže se sami niste tega slutili! Kakor koli, bili ste nam podzvedno dragocena pomoč, zato ne bom zmanjševal vaših zaslug. Nagrada boste dobili že jutri!«

PET LET POZNEJE ...

Sreča v nesreči

Iz življenja siromašnih umetnikov

»Ali greš z menoj v umetnostni muzej?« me je vprašal gospod Kramm. »Rad bi videl slike, ki jih razstavlja moj prijatelj Braun. Saj ga gotovo poznaš. Največji sodobni umetnik je. Pojdiva pes, spotoma ti bom povedal zanimivo zgodbo.«

»Pred približno petimi leti sem stanoval z Braunom in Frankom v majhnem podstrešnem stanovanju. Vsi trije smo bili siromašni ko cerkvene miši. Zelo takrat sem vedel, da bo Braun nekoč postal velik umetnik, če le ne bo prej od lakote umrl. In priznati moram, da je bila verjetnost, da bo od lakote umrl, zelo velika. V našem stanovanju nismo imeli drugega ko mizo, tri stole, dve postelji in klavir.«

K sreči smo takrat imeli na svoji strani gostilničarja in kavarnarja Rotha, za katerega lahko trdim, da nam je vsem trem vsak dan dvakrat rešil življenje. Pri njem smo vsak dan dobivali zastojni kosilo. Gotovo razumem, kaj nam je pomenilo dejstvo, da smo vsak dan enkrat zastojni jedli.

Lahko si misliš, kako nam je bilo pri duši, ko nam je lepega dne Roth dejal:

»Zelo žal mi je, dragi prijatelji, a odslej naprej vam ne morem dajati več kosila zastojni.«

Zalostni in potrjeni smo vsi trije odšli domov. Naposled je po polurnem molku spregovoril Braun:

»Prijatelji, sijajno zamisel imam.« Pristuhnil smo. Kakor vse velike zamisli, je bila tudi Braunova zelo preprosta. Naš prijatelj je predlagal takole: Našega dobrotnika moramo po vsaki ceni prepričati, da nas čaka še velika bodočnost. V ta namen bo Braun naslikal veliko sliko in z njo bomo Rotha preslepili.

Braun je že naslednje minuto sedel na stol in slikal ves dan in vso noč. Naposled je bila slika gotova. Reči moram, da me je popolnoma zadovoljila. Kakor vse Braunove pokrajinske slike, je bila tudi ta zelo velika.

Sliko smo naslednji dan odšli k našemu dobrotniku in mu povedali, da smo sliko dobili iz Berlina, in sicer od nekega našega sorodnika. Daje smo mu natvezili, da je slika zelo velika vredna in ga prosili, naj jo shrani, ker bi se v našem stanovanju lahko pokvarila.

Gostilničar je sliko pazljivo pogledal in zdelo se nam je, da mu ugaja. Vedeli smo pa, da nam našo zgodbo le napol verjame.

Potem smo z Braunom odšli v banko in dvignili naše poslednje prihranke. Nato smo poiskali nekega zavarovalnega agenta in mu razložili, da bi radi neko dragoceno sliko zavarovali za visoko vsoto.

Agenti smo peljali v Rothovo gostilnico in mu pokazali sliko. Gostilničar nas je debelo gledal. Ko je pa izvedel, da bomo sliko zavarovali za 2000 funtov, so se mu od ponosa zakrile oči. Takoj smo vedeli, da nam bo zdaj rad spet zastojni dajal kosilo.

Tako se je tudi zgodilo. Od tega trenutka dalje, smo bili pri Rothu spet stalni gosti. Mož je bil sliko postavil na varno mesto in mi vsi trije smo ga vsak dan pregledali.

Nekega večera, ko smo ravno vsi trije korajili proti domu, smo izvedeli, da v mestu gori. Takoj smo odšli na mesto nesreče in v svoje začudenje ugotovili, da je požar nastal v Rothovi gostilnici. Braun je prebledel, me zgrabil za roko in dejal: »Naša slika bo zgorela!«

Pogledal sem ga in vztrepetal. »Človek božji, 2000 funtov,« sem pritaženo vzkliznil. »Na potovanje bomo lahko šli. Novo obleko si bom kupil.«

Nismo mogli govoriti. Z roko v roki smo odšli proti gostilni in oči smo nam sijale. Prišli pred gostilno, smo se ustavili in opazovali, kako so ognjeni žubjci švigali proti nebu. Vsa hiša je že bila v plamenih. Zda je bil zadonel iz množice sem prestrašen krik. Pogledal sem nazaj in opazil

Tekma dveh sleparjev

Napoleonov policijski minister Fouché in slavní diplomat Talleyrand sta se lepega dne v Napoleonovi navzočnosti radi neke »alenke« spila. Ko je Talleyrand podvomil o Fouchéjevi poučenosti v neki zadevi, je policijski minister užaljeno vzkipel:

»Jaz sem tako dobro o vsem, čen, da vam natanko lahko povem, s katerim moškim in s katero žensko ste včeraj ali danes govorili, in sicer tudi kje in koliko časa.«

Talleyrand se pa ni dal ujet, saj mu je smejalo od odgovora: »Jaz vam pa lahko povem še mnogo zanimivejših stvari, celo takšne, ki se bodo čele v boju, niti zgodile. Tako bi vam lahko na uho povedal, kdo je sinoči spal pri gospe Fouchéjevi in celo to, kdo je določen za noč.«

»Držita jezik za zobmi!« ju je nemilo prekinil Napoleon, ki mu je bilo dovolj prikanja. »Oba sta velika sleparja; samo jaz lahko odločim, kdo izmed vaju je večji.«

Talleyrand se je nato Fouchéju, ki je do ušes zardel, priklonil. Napoleon se je nasmešnil.

»Zahtevam zadostenje za vašo izjavo,« je siknil Fouché, ko sta se pozoneje z diplomatom Talleyrandom vrata domov. »Zahtevam, da mi poveš, kdo je sinoči spal pri gospe Fouchéjevi in kdo...?«

»Gospod Fouché, kdo drugi neki...?« se je nasmešnil Talleyrand.

Rotha, ki je z nekim gasilcem hitel proti svoji goreči hiši. V prvem trenutku sem mislil, da je mož zmolel, potem sem mislil, da je morda v hiši ostal eden izmed njegovih otrok.

Nekaj trenutkov so bile oči nas vseh uprte v vhod, skozi katerega je bil izginil naš dobrotnik. Potem smo zagledali Rotha, kako je z gasilcem ves črn od dima porival pred seboj nekaj velikega. Braun se je naslonil na zid, da ne bi padel, jaz sem zaprl oči, da, bila je naša slika.

Roth je prišel naravnost k nam in nam ponosno podal sliko. Bila je nedotaknjena.

»Ravno se o pravem času, sem se spomnil,« je potem dejal, »na vašo sliko, dragi prijatelji in jo rešil. Vse življenje bi me pekla vest, če bi v moji hiši zgorela tako dragocena umetnina. Vaša slika je edino, kar sem rešil iz plamen.«

Braun in Frank sta stisnila Rothu roko. Jaz sem se obrnil proč.

Medtem sva s Krammom prišla v muzej. Ozrl se je po slikah in nadaljeval:

»Za konec moje zgodbe ti lahko še potem, da je tale slika, ki visi tu v tem kotu, ona rešena pokrajinska slika, ki jo je Roth tedaj potegnil iz plamen. Danes smo Rothu hvaležni za to, da jo je rešil. Vredna je namreč več kakor 2000 funtov.«

Edini izhod

Dionys, sirakuški tiran se je zabaval s tem, da je koval stih, ki se mu pa nikdar niso posrečili. Ker je bil pa močno častihlepen, je po vsaki ceni hotel s svojimi pesnimi zasloviti kot od Boga navdahnjen pesnik.

Nekega dne je tiran poklical predse Philoxeno, mu prebral nekaj svojih pesmi in ga vprašal, kako mu ugaja. Philoxenos, ki je bil zelo odkrit, mu je odgovoril, da je Dionysa tako razsrdilo, da je dal moža vreči v ječo.

Čez nekaj časa je pa Dionys spet začutil potrebo, da mora nekemu prebrati svoje stih. Poklical je iz ječe Philoxeno in mu prebral nekaj svojih novih stihov. Philoxenos je svojega vladarja poslušal s sklonjeno glavico, potem se pa molče obrnil k vratom in hotel oditi. Vladar ga je pa zadržal, rekoč:

Ameriški teroristični letalci so pri enem izmed prvih napadov na Zagreb uničili tudi dominikanski samostan, ki prav gotovo ni bil »vojaški cilj«. Pod razvalinami so obležale neprecenljive starine in listine, ki so jih menihi zbirali dolga stoletja. Zda so prah in pepel pod kadečimi se razbitinami, ki jih marljivo odstranjujejo člani hrvaške delovne službe.

»Kam hitiš, Philoxenos?«

»V ječo,« je odgovoril mož in odhitel dalje.

Nevidni naočniki

Ze dolgo poznamo nevidne naočnike, ki jih nosimo tik pod vekami, ne da bi kdo iz naše okolice to opazil.

V Nemčiji dobiš takšne naočnike samo na zdravniški recept. V teh nekaj letih, kar so v rabi, so se izvršno obnesli. Posebno so koristni za igralce tenisa, ker jim dopuščajo večjo možnost gibanja za plavače smučarje in vojaške, ki jih nosijo neposredno pod plinsko masko, ne da bi jih ovirali. Nevidni naočniki so priljubljeni pa tudi pri igralcih, saj z njimi laže nastopajo na odru, ne da bi gledalci opazili, da so kraljkovidi.

RADOVEDNI SLONIČ

NARISAL
IGOR ŠILIH

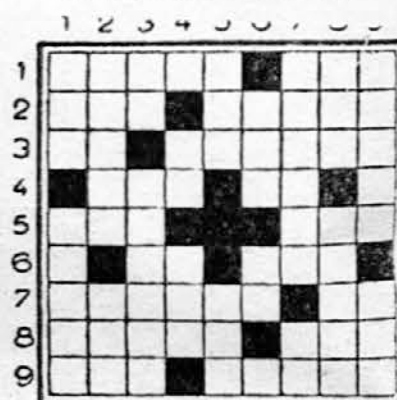
»A kako bi ti bilo pri srcu, če bi bil zopet tepen?« »Oprost,« je dejal slonič, »tega si nikakor ne želim.« »Mogoče bi pa ti rad namlatil koga, kaj?« »To pa že,« je odvrnil slonič. »Dobro,« je dejala pisana kača klopotača, »videl boš, da ti bo novi nos v velik prid pri pretepanju.« Slonič se je še enkrat zahvalil, nato pa odšel proti domu... Tako je hitel zmerom dalje in dalje proti domu. Bil je silno dobre volje in poln junaštva. Toda ne dolgo! Zvečerilo se je in nastala je debela tema. Na črnem nebu se je bleda svetiljala luna. Okoli sloniča, kateremu so polzele po čelu debele kaplje potu, so letali veliki netopirji. Tu pa tam se je oglasila sova. Slonič je pa hitel, kakor da mu je vrag za petami... Slonič se je belega dne zelo razveselil. Zopet je dobil pogum, in mlateč ponosno z rilcem, nadaljeval pot proti domu. Če je bil lačen, je odtrgal z dolgim rilcem plod z drevesa, če je bil žejen, je z rilcem pil, če pa mu je bilo vroče, se je oblivljal z vodo. Ničesar tega pa prej ni mogel storiti s kratkim topim smrčkom, ki mu ni bil ne v lepoto ne v ponos.

Končno je nekega temnega večera prispel domov. Zavihal je rilce in vprašal: »Kako se imate?« Zelo so se razveselili, ko so ga zagledali in odvrnili: »Pojd sem, dobiš jih po hrbtu za svojo nenasitno radovednost.« »Ba,« je rekel slonič. »Po mojem mnenju se kaj malo razumeš na tepež, zato se pa razumem jaz in vam pokažem.« Tedaj je izprožil rilce ter namahal z njim enega izmed kričavih bratcev, da je ta jokajoč zbežal. »Oh, tako nam banan!« so vzkliznili. »Kje si se naučil te umetnije in kaj si si napravil na nosu?« »Dobil sem nov rilce od krokodila na nasipih sivozelene blatne reke Limpopa.« »Silno je grd,« je pripomnila kosmata tetka opica. »Naj bo,« je odvrnil slonič. »Ampak zelo koristen.« Pograbil je svojo kosmato tetko opico za kosmato tace in jo zagnal v srienovo gnezdo.

Dalje prihodnosti

Križanka štev. 13

POMEN BESED

Vodoravno: 1. Njegov glas uravnava korak. Vsak žolodec ga ne prenese. — 2. Najkrajši slovenski nedoločnik. Žensko krstno ime. — 3. Kazalni zaimek. Molitev — 4. Iz je je večina jare gospode prišla. Vezir. — 5. Del strehe. Simbol surove moči. — 6. Predlog. V naslovu Jurčičeve povesti. — 7. Eno samo še ne prežene mraza. Medmet. — 8. Po njej pride električni tok v aparat. Navaden voz ga ima, avto pa ne. — 9. Nemški veletoč. Ni največji, kdor druge premaga.

Navpično: 1. Obstoj. Umetnik. — 2. Kmetov pridelek. Kazalni zaimek, rabljen za označbo osebe, ki je ne moreš, ne maraš ali nočeš imenovati. — 3. Izraz pogojnega klona. Starorimski bog. — 4. Brez maže se vname ali pa zarjavi. Nihče ni brez njega. — 5. Dobro za oči. Veznik. — 6. V vsakem je kos življenjske močnosti. Oblika pomožnega glagola. — 7. Kdor jo pase, mu malo zraste. Za njega najvažnejši zaimek. — 8. Za njega najvažnejši zaimek. Kdor se brez nje bori, prej ali slej bitko izgubi. — 9. Navpičen rov. Odbit glas.

Rešitev križanke štev. 12

Vodoravno: 1. meza. — 2. rž (rženi cvet — junji); Vir; še. — 3. barometer. — 4. ara; aviso. — 5. ova; ost. — 6. omega; tič. — 7. denarnica. — 8. et, voj; as. — 9. danes.

Navpično: 1. Vrba; oder. — 2. žaromet. — 3. raven. — 4. evo; agava. — 5. zima; Aron. — 6. drevo; nje. — 7. tisti. — 8. šestica. — 9. pero; čast.

ZADREGA

Napisal
KONRAD GÖTZ

Taborni ognji so goreli med šotori in obsvetljevali temno noč, ki je ležala nad šlezjsko zemljo. Iz gribov je zadonel pesem. Kralj Friderik II. jih je po sedemletni vojni, v kateri so zavojevali šlezijo, vodil nazaj v Berlin.

V Friderikovem šotoru so bili zbrani njegovi generali, da bi z njim skupaj večerjali. Pogovarjali so se o tem in onem in se naposled spri, kdo je boljši, vojak ali kmet in kdo bo moral dobiti od zavojevalne zemlje več koristi. Naposled so generali pozvali kralja, naj on pove svoje mišljenje in konča spor. Ker pa Friderik ni vedel, kaj naj odgovori, je sam nase jezen odšel iz šotora, zavaljal konja in odjezdil v megleno jutro. Jezdil je po polju in tratah in prišel tudi do nekega grenadirja, ki je v roki mečkal grudo zemlje.

Kralj je prijahal k njemu in ga vprašal: »Zakaj ne stojiš na straži in izgubljaš čas s takšnimi neumnostmi?«

Stari grenadir je svojega kralja strumno pozdravil, a zemljo je kljub temu obdržal v roki.

»Velikanstvo naj mi ne zameri,« je potem dejal. »Gledal sem, kakšna je šlezjska zemlja in kakšen pridelek lahko pričakujemo od nje. Saj imamo vojaški pravico vedeti, zakaj smo se borili. Mislim namreč, da se ne borimo samo za državo in kralja, temveč tudi za vsakdanji kruh.«

»Prav imaš,« ga je pohvalil kralj. »Zdaj mi pa še povej, od kod si vzel to modrost, saj govoriš skoraj ko modrec!«

»Velikanstvo,« je rekel grenadir. »Kadar ne nosim vojaške suknje, sem kmet in namesto puške imam plug.«

Kralj je grenadirja nezaupno pogledal, potem pa dejal: »Če si kmet, zakaj potem nosiš vojaško suknjo? Pojdi domov in oraj zemljo. Ne združuj te!«

Vojaški pa ni postalo nerodno. Pogledal je svojemu kralju naravnost v obraz in dejal:

»Vaše velikanstvo bi bilo močno razočarano, če se nihče izmed kmetov ne bi priklasil k vojakom.«

»No, zdaj mi pa povej, kdo je boljši, kmet ali vojak?« je vprašal kralj. »Kdo zasluži več plačila?«

Vojak se je nekoliko zamislil, potem pa izjavil: »Mislim, da oba enako veljata, oba imata isto kri in oba rodna zemlja enako potrebuje. Vojak se bori za svobodo, kmet za vsakdanji kruh. Ali se ne borita oba za čast in moč rodne zemlje?«

»Prav imaš,« mu je potrdil kralj in zadovoljno pokimal.

»Zapomni si bom, kar si mi povedal.«

Potem je Friderik v divjem diru odjahal nazaj proti šotorom in že od daleč zaklical svojim generalom:

»Kmet in vojak enako veljata. Oba enako potrebujeta. Zapomnite si to, gospodje. Nihče izmed vas ni imel prav!«

Nič ni čakala, da ji odgovori. Takoj je odrgala najlepši cvet in mu ga izročila. To je vplivalo na mladeniča kot simbol. Življenje mu je dajalo tisti dan same lepe cvetove. Vzel je zavzeto lepo cvetico in si jo zalaknil v gumbico, pozneje jo je pa spravil kot spomin na najpomembnejši dan mladosti. V Sonji je videl že svojo bodočo gospodarico, katere zastopnik in namestnik bo postal, ko ne bo na vodstvu podjetja več njenega očeta. In dejal ji je:

»Hvala ti, Sonjica, za lepo cvetico! Spravi jo bom v spomin na današnji dan.«

Deklica je zaploskala z ročicama in dejala:

»Zdaj pa pridil Greva se igrati! Boris bi bil najrajši zbežal domov k staršem, toda ko je videl prosoče Sonjine oči in se je spomnil dane ji obljube, se ni mogel obotavljati.«

»Dobro,« je dejal, »toda samo četiri ure; potem moram domov.«

»Potem pa poidiva kar hitro v ulo!« je vzkliknila. »Tam sede moje punčke in čakajo nate. Povedala sem jim, da boš prišel, in obljubile so mi, da bodo zelo pridne.«

Prijela ga je za roko in ga odpeljala okoli ogla v ulo. Na klopi iz bambusa so sedele tam razvrščene vse njene punčke. Na stolu zraven je bila razmeščena kuhinja z vsemi kuhinjskimi igračkami. Sonja pa je dejala:

»Pridi in sedi sem, gospod Boris! Skuhala sem že čokolado za punčke, pa tudi ti jo boš moral poskusiti!«

»Saj nisem ne lačen ne žejen,« je dejal Boris malo v zadregi zaradi vloge, ki jo je moral igrati.

»Oh, kaj!« je vzkliknila mlada. »Skodenco jo boš že popil, zelo ti bo ugajala. Ampak pomisli, moja Liza si je pokvarila želodec, ker je preveč sladkarij. Vsa polna sem skrbi. Ali ji ne bi polipal žile? Morda ima mrzlico.«

Moral se je zasmejati, da je prisiljen igrati se s punčkami prav v trenutku, ko je bilo v njem toliko moči in volje, da bi svet snel s tečajev. Toda v Sonjinem igranju s punčkami je bilo toliko otroške iskrenosti, da je res potegnil iz žepa uro in prijel prvo punčko za roko. Toda zmoli se je, ni bila hista Lizika, ki je bila najlepša. Sonja mu je izročila neko drugo, najbolj oguljeno od vseh, in rekla:

»Ta je Lizika, ta mi je najdražja.«

»Najlepša pa ni,« je skušal ugovarjati. »Ali res ne vidiš, da je vendarle najlepša in najdražja?« je dejala Sonja razočarano. »Imam jo najrajši, ker mi jo je kupila moja mamica in ji je tudi obkoko sama sesila. Ah, saj ne smem govoriti o mamici, sicer bo očka spet hudi! Toda Lizika imam vendarle najrajši, ti že veš zakaj. Privarile najrajši, ki že veš zakaj. Pri gospod Boris, poljubi jo, da se te ne bo več balal! Tako zelo je plašljiva.«

Do teh besedah mu je dvignila Liziko k obrazu in Boris je storil, kot da jo res poljublja. Nalo je opravil svoje zdravniško delo, pomolčal, pokimil z glavo in dejal:

»Tako, zdaj že vem. Prav nič ni bolna. Zdrava je.«

»Da kljub temu ne mara nobene čokolade,« je vzhajala Sonja, med tem ko je mladenič spravił spel v žep svojo uro.

»Nabiraj se še zelo sita,« je dejal. »Dobro,« se je potolažila deklca. »Potem jo bom malo zazibala, da bo zaspała, ampak biti moraš čisto hihol Lizika spi zelo rahlo.«

Z nežnostjo resnične matere je vžela malo punčko v svoje naročje, sedla na klopec njemu nasproti in jo pri njo zibala. Boris je sedel neigibno na svojem stolu in opazoval srčkano malotamnico, in postalo mu je čudno pri srcu. Občutil je, da se v krefinjah

male že jasno razodevajo nagnjenja materinstva. Ta mala stvarca bo nekoč skrbna in hubeča mati. Njena mati jo je pa zapustila. Uboga sirota! In vendar ljubi izmed vseh najbolj prav hsto najgršo punčko, samo zato, ker ji jo je bila podarila mati. Njeno malo srce je še vse njeno.

Boris je spel zagledal v duhu pred seboj Ano Bregantovo, lepo, očarljivo žensko z baržunasto rjavimi očmi in bujnim plavim lasmi. Tudi Sonjine oči so bile take, in njeni lasje bodo sčasoma prav gotovo postali enako zlati. Da, nekoga dne bo poslala Sonja prav tako krasna, očarljivo lepa ženska, kakor njena mati, od svojega otroka pa ne bo pobegnila. Tedaj bo Sonja njegova gospodarica, in on bo njen ravnatelj in namestnik, njen podložnik in vazal. Danes je bil izbran za tako vlogo.

Vsa viteška občutja so se prebudila v njem ob tistem premišljevanju. Bili ji hoče zvest podložnik in zavezanik, in nikoli ne bo pozabil, da je njena korist njegov najvišji zakon dolžnosti.

Sonja je vstala in položila svojo punčko v postelico, potem je dejala:

»Nu, poidiva proč, da je ne zbudiš!«

Boris se je prebudil iz svojih misli in vstal. Tedaj je opazila, da še ni spil njene čokolade in rekla:

»O, čokolado pa moraš še spiti! Prej ne smeš proč!«

Nič mu ni pomagalo. Moral je popiti v mrzlo vodo nadrobno čokolado. Natanko je pazila, da ni nič ostalo, nato je rekla:

»Bilo je dobro, kaj ne?«

»Izvrstno!« je dejal. »Tako čokolado bi hoteli piti vsak dan.«

Zadovoljno je prikimala in dejala:

»Pojdi! Zdaj se greva igrati s peskom!«

Odpeljala ga je za roko po vrhu okrog. Boris je pogledal na uro. Bilo je že pozno in moral se je opravičiti:

»Zelo mi je žal, toda nič več časa nimam, da bi se še s teboj igral, Sonja. Domov moram, k staršem.«

»O, kako škoda!« je vzkliknila.

»Tako rada bi se še igrala s teboj!«

»Pa drugič, Sonja.«

Deklica je zmajala z glavo in rekla:

»Oh, ti gotovo še ne veš, da bom kmalu odpotovala v šolo, daleč, daleč proč. Morala se bom zelo mnogo učiti, in še sonce za očka bom morala najti, ker ga potrebujem, ko je vedno tako mračen in nesrečen, ker ga je izgubil.«

Tedaj se je Boris spomnil, da je njegov oče zvečer pripovedoval matri, da bo odšla mala Sonja k gospodu Lojzetu Bregantu v Francijo, kjer jo bodo vzgajali skupaj z njegovo hčerko. Zato je rekel:

»O, saj res, Sonja. Tudi to sem že slišal.«

Pogledala ga je z dolgim in bolestim pogledom, katerega dolgo ni pozabil.

»Teta Marjana pravi,« je povedala, »da moram to storiti očku na ljubo. Tako bom tudi storila, ampak zelo žalostno je to, da moram tako daleč. Pa se bom že še vrnila, in tedaj bom očku prinesla sonček. Tedaj bom tudi tebe spet videla, gospod Boris. Kako bo lep! Vse bom spet videla, samo mamice ne, ker je, odšla, tako daleč, da ne more nikoli več nazaj. Ali ni to žalostno?«

»Ubogi otrok!« je vzkliknil Boris in jo pogledal po lasih.

»Tako mi pravi teta Marjana vedno,« je povedala. »Jaz pa nisem uboga, samo žalostna.«

»O, še boš vesela!« ji je dejal sočutno. »Ko se boš vrnila, bo vse spet dobro. Bodi srečna!«

»Prosim te, reci na svidenje!«, gospod Boris!« je zaprosila.

»Na svidenje torej, Sonjica! Nikoli te ne bom pozabil.«

Tudi jaz ne bom tebe, gospod Boris! Vedno bom mislila nate. Tudi Liziki bom sporočila tvoje pozdrave. Lizika bo šla z menoj. Teta Marjana mi je obljubila, da ne bom čisto sama v šoli.«

Ginjen jo je še enkrat pobožal po mehkih svetlih lasih, potem je pa zdiral domov, kjer je viharo objel mater in očeta ter jima povedal, kaj sta se domenila z Bregantom. Ko se je nato v svoji sobi pripravil za šolo, se je spomnil vrtnice, katero mu je bila podarila Sonja. Vzel jo je in vtaknil v vodo, ves obžarjen od smehljaja.

V naslednjih dneh je bila sklenjena med Bregantom in Borisom natančna pogodba. Fran Bregant je pa sestavil tudi svojo oporoko, v kateri je določil

OK VIRJI
SLIKE, FOTOGRAFIJE, GOBELINE
KLEIN
LJUBLJANA, Wolfova 4

čil Sonjo za svojo dedinjo, ki mora spoštovati vse dogovore, katere je sklenil s Klemenčičema.

IX.

Gračina markize Lydie du Beauchampsove je bila impozantna, slikovita slayba kljub zobu časa, ki je na njej glodal, toda samo če jo je človek pogledal od daleč, kako je ponosno stala sredi griča. Če se ji je človek približal, je pa napravljala čisto drugačen vtis.

Po griču navzgor je peljala do gračine zložna, še precej dobro ohranjena pot, ki se je iztekala skozi vhodna vrata v obzidju na dvorišče. Za obzidjem se je razprostiral velik, starinski park z mogočnim drevjem, ki je bil tako obsežen, da je bilo mogoče ure in ure hoditi po njem. Razprostiral se je od gradu do vrha hriba v ozadiju. Pod gradom so se širili vinogradi in sadovnjaki, dalje pa je ležalo še nekaj njiv, kar jih je bilo ostalo od nekdanjega velikega veleposelstva. Onstran njiv se je pričelo morje, ki se je v zalivu globoko zajedalo v celno. Gračina sama je bila resnični starinski viteški dvorec z mogočnimi stolpi. Osrednje gračinsko poslopje z najmogočnejšim stolpom, gotovo najstarejši del celote, je bilo najbolj razpadlo in vse poraslo z bršljanom in divjo trto. Za bivanje ni bilo več prikladno. Samo grobnica markizov du Beauchampsovih pod starinskim stolpom je bila še nedotaknjena.

Levi frakt gračine se ni bil tako razpadel. Imel je še okna, a bil je tudi ves razrušen z ovijalkami. Toda uporabiti ga ne bi bilo več mogoče, tudi tedaj ne, če bi imel zadnji

lastnik dovolj denarja za notranjo opremo.

Uporaben za bivanje in nedotaknjen od časa je bil samo še desni del, katerega so bili nedvomno prizidali šele dosti pozneje. Njegovo pročelje je bilo posojano z okni, za katerimi so se skrivale težke zavese. Za nekaterimi okni v prvem nadstropju so visle celo čipkaste store. Tam so bile sobe markize du Beauchampsove, tedanje gospe Bregantove. Ta del gračine ni bil poruščen z ovijalkami, in zdelo se je, da je tako trden, da bi mogel stati še stoletja.

V tej zgradbi je bilo šestnaest popolnoma opremljenih sob, nevšečvi gospodinjske in gospodarske prostore in bivališča za služinčadi. Bilo je torej še dovolj prostora za obubožano družino Bregantovih.

Ob enem izmed okem v prvem nadstropju je stala visoka, vilka ženska s klasično lepimi, nekoliko zarjavlim in že venečim obrazom. Sklanjala se je naprej in gledala navzdol na staro okroglo ženico, ki je pravkar prihajala iz parka.

»Anette! Anette!« je nenadoma zalkalica madame Bregantova.

Starka se je ozrla s svojimi še vedno živahnimi očmi navzgor. Njen obraz je zagorel ob pogledu na lepo gospo na oknu v vsem veselju. Glasno je zaklicala:

»Oh, naša lepa gospa markiza! Kaj ukazuješ?«

»Kdaj dobimo zajtrk, Anette?« je rekla markiza. »Jeanne je gotovo zaspała.«

»Oh, nikakor, lepa gospa markiza, vse je že pripravljeno, samo še po cvetlice sem šla v park. Jeanne pogrnja mizo za zajtrk in cvetlice ne smejo manjkati. Moja lepa gospodarka naj le izvoli v obednico, vse je pripravljeno! Gospod se je tudi pravkar vrnil s svojega jutrnjega jezdnege sprehoda in naš mali angelček, Vera, je tudi že dobil svoje mleko.«

Gospa Bregantova ji je pokimala in starka je izginila v poslopju. Anette je bila stara markizina sobarica. Služila je že pod njeno materjo in bila ji je brezmejno vdana. Za vse na svetu ne bi bila mogla ogovoriti svoje gospodarice z drugim naslovom kakor s tistim, ki ga je imela pred poroko. Za njo je ostala za vselej markiza. Iz te svoje vdanosti si je včasih privajala pravico svoje gospodarice izkazovati, in nihče ni Beauchampsovi več očital, da se je poročila z navadnim neplemičem, kakor Anette. Nikakor in nikakor se ni mogla sprijazniti s tem, da hoče njena oboževana »lepa markiza« vzeti za moža plebejskega Slovenca, Lojze Bregant si je pridobil pri njej košček milosti samo zato, ker je bil bogat in je mogel ustreči vsem željam njene »lepe markize«. Da bi bilo za oba boljše, če njenim dragim muham ne bi bil ustregel, ni nikoli priznala. Zato pa je zdrl in v njenih očeh spel globoko navzdol, čim je bilo njegovega bogastva konec. In nikoli mu ni mogla odpustiti, da je prisilil njeno gospodarico umakniti se sem, v to brežonsko samoto, v kateri se ji je zdelo ko v ječi.

Da je pričela »lepa markiza« že postajati ocvetla roža, tega Anette ni opazila. Njej se je zdelo še vedno lepa, očarljiva in sijajna. A s prav tako vdano ljubeznijo je bedela Anette tudi nad malo Vero, hčerko njene gospodarice, ki pa nikakor ni bila

tak angelček, kakor je ona menila. Vera je bila vseskozi slabovoljna, naduta in razvajena stvarca, ki se je spravila včasih s svojo hudobijo tudi nad služabnico, kar pa ji je sproti odpustila. To sedemleto dekle se je vedlo že čisto kakor odrasla in je ob vsaki priliki kazalo, da je bile njene mali markiza. Kadar je govorila o njej s služinčadi, jo je vedno imenovala prav tako, kakor Anette.

Mimo tega je bila Vera neskončno nečimerna in željna lepih oblačil. Bila je kljub svoji tako rani mladosti že cela namiguša. Prav tako je bilo o sebi prepričana, da je lepa, čeprav ni imela klasičnih potez svoje matere. Po zunanosti je bila vse bolj podobna svojemu očetu. Tudi plave lase je bila podedovala po očetu.

Gospa Lydija se je odmaknila od okna in se podala v zajtrkovalnico, k je ležala v prtiljcu, kakor sprejemnica, jedilnica, knjižnica in sobe gospoda Breganta. Skoraj istočasno je vstopil od nasprotni strani v sobo njen mož. Dvignil ji je roko in ji jo poljubil.

»Dobro jutro, Lydija! Si dobro spala?«

»Oh, mon dieu! Kako naj bi dobro spala v tej gračini, kjer je vse tako samotno?« je zavzdihnila.

Bregant se je nasmehnil. Po svoji naravi je bil neobčutljiv za slabo voljo. Ni ga zmedlo nihi tedaj, kadar je njegova žena tarnala nad izgonom v pregnanstvo iz Pariza. Zato je dejal:

»Jaz pa spim prav v tej samoti kar izborno. Se nikoli v vsem svojem življenju nisem spal tako mirno, kakoli tu, in hojim se, da se bom prehitro zredil.«

»Oh, mon dieu! Kako naj bi dobro spala v tej gračini, kjer je vse tako samotno?« je zavzdihnila.

Bregant se je nasmehnil. Po svoji naravi je bil neobčutljiv za slabo voljo. Ni ga zmedlo nihi tedaj, kadar je njegova žena tarnala nad izgonom v pregnanstvo iz Pariza. Zato je dejal:

»Jaz pa spim prav v tej samoti kar izborno. Se nikoli v vsem svojem življenju nisem spal tako mirno, kakoli tu, in hojim se, da se bom prehitro zredil.«

»Oh, mon dieu!« je pričela tarnati Lydija. »Samo zrediti se mi ne sme; nikar! To bi bila moja smrt. In, groza, če bi se še jaz zredila!«

»To se boš prej ali slej,« ji je dejal. »Tudi v Parizu bi se zredila! Starejša leta ne prizanašajo. Čim starejši človek postaja, tem bolj postaja tudi okrogel.«

Preslišano si je z rokama zakrile ušesa in vzkliknila:

»Kako moreš tako govoriti? Take trditve! In tako negalančno! Da postojam starejša?«

»Nikakor, ti boš še dosti lepša, če boš postala malo bolj okrogla,« ji je dejal.

»O, vi Slovenci ste barbari!« je vzkliknila. »Nobenega okusa nimate. Če se ženska prične rediti, neha biti lepa.«

»Dobro, če sem barbar, ker obsemdujem okroglost, moraš biti še večda me imaš, kajti potem se ti ne bo treba bati, da te bom imel manj rad ko boš postala polnejša.«

»Oh, mon dieu! Molčite!« je kriknila. S svojim strašnim govorjenjem mo boš čisto umoril. Hočeš mi le povedati, da postajam stara. Kako sem nesrečen! Čisto gotovo se bom h postarala samo zaradi samote. Umrli bom! Tega ne bom več dolgo vzdolžala.«

In pričela je bolešno tožiti in vzdihovati. Lojze Bregant je bil takih prizorov že viden in se zaradi njih nizmrmiral, kar je bila njegova sreča sicer bi se bilo moralo njegovo življenje spremeniti v pravcato peklo. Zato ji je dejal:

»Pomiri se! To, da moramo živeti tu, se pač ne dá spremeniti. Se vedno je bolje, kakor da bi se stiskali v kakem najemnem stanovanju v Parizu. Pomisli samo, koliko lepega sva že doživela! Izkoristila sva temeljito svojo mladost. In veruj mi, tvoja lepota se bo v tej mirni hiši delo ohranila, kakor bi se v viharju vele-morila. Spomni se samo, kako si bila v Parizu vedno utrjena od neprestanih zabav in družbi. Mimo tega je skoraj nikoli nisem videl. Vedno si bila obkrožena od oboževalcev.«

KULTURNI TEDNIK

NOVA SLOVENSKA SIMFONIJA

Na devetem simfoničnem koncertu pretekli teden je doživela svoj krsni nova, obsežna in pomembna slovenska skladba, Škeriančeva V simfonija.

Krst takega glasbenega dela je v slovenskem kulturnem življenju že sam po sebi pomemben, saj je naša izvirna simfonična produkcija sorazmerno pila. Slovenski skladatelji so se dolgo izživljali pretežno v vokalnih skladbah, katerim so se šele počasi pridružila tudi večja odskra in simfonična dela. Med skladatelji simfoničnih del na zavzema nedvomno prvo mesto prav L. M. Škerianec, katerega stvaritve rastejo od kompozicije do kompozicije tako po tehnični dovršenosti in slojnosti zrelosti kakor po notranji pomembnosti. To je izpričala v polni meri tudi njegova V simfonija, ki se v marsičem razločuje od prvih njegovih stihir.

Škerianec bi bili mogli doslej primerjati v glasbi nekako z Zupančičem v poeziji. Njegova dela je kljub globini označevala neka vedrina, včasih celo igrivost: v svoji najnovejši simfoniji pa posega skladatelj v celoti na področje tragičnega. Delo je sestavljeno iz treh stavkov, od katerih prikazuje prvi občutje bolelosti in groze, drugi hrepenenje upanja, tretji pa tožbo ali obotlobo nad grozoto. Vsi trije stavki so pa polni tehnično dovršenega mojstrstva, ki priča o skladateljevem velikem znanju — velike motivne ja-

najdlivosti, ki je izraz svoiskosti in popolne ubranosti ter globine doživljanja, brez katere bi bila tudi največja tehnična dovršenost prazna. Med ostale odlike je treba šteti enotno gradnjo celotnega dela, kar je bila dosežila v naših večjih simfoničnih skladbah redkost, skladni razplet motivov, in posebi še sijajno oblikovanje vredno instrumentacije.

Vse to je prišlo do polnega izraza pri krstni predstavi, katero je s pohvale vredno vno, vestnostjo in veliko sposobnostjo pripravil dirigent D. M. Šlihanec s kongenialno interpretacijo. Tako smo bili na devetem koncertu letošnje sezone Škeriančevega orkestra priče potava slovenskega simfoničnega dela, ki si bo ohranilo nedvomno stalno častno mesto v naši simfonični produkciji in gotovo ne bo ostalo vezano samo na ožjo slovensko domovino. Od mojstra Škerianca pričakujemo še nadalnje take simfonije.

Jože Tomažič: Pohorske legende. Med mladimi slovenskimi pisatelji, ki so se pojavili v času te vojne s svojimi prvimi deli, je Jože Tomažič edini, ki se je ves posvetil samo pravljici in njej sorodni legendi. Uveljavljal se je prišel najprej v starih, kjer se mu je kot risar pridružil Jože Beranek; potem je izdal v Slovenčevi knjižnici »Pohorske pravljice«, katerim je sledilo še nekaj sorodnih del, zdaj pa so kot 84. snopč Slovenčeve knjižnice izšle še njegove »Pohorske legende«. Te legende so nekako donohito pohorskih pravljic. Tudi tu, kakor tam, je Tomažič zajel osnovno motiviko iz ljudskega blaga med Pohorci, čeprav

ga je čisto oblikoval po svoje ga spreminjal ali dopolnjeval. Tako so tudi motivi »Pohorskih legend« zvečen ne že znani. Legenda o zlodeju, ki je hotel pokončiti Maribor, je našla pred Tomažičem svojo literarno obliko že v verzih pesnika Janka Glasarja. Da ta motivika ni docela izključno pohorska ali slovenska vobte, je razumljivo, saj so bile narodne pravlice in legende blago, ki se je širilo tudi čez narodne meje k drugim ljudstvom. Nedvomno pa je, da so vsaj v bistvu karakteristike vsi ti motivi slovenski. Tako bodo Tomažičeve »Pohorske legende« zbudile nedvomno prav tako zanimanje bralcev, kakor so jih pred njimi »Pohorske pravljice«.

Narodna pesem na Primorskem. Dolga leta je bila slovenska narodna pesem na Primorskem obsojena v molk in počasno pozabljenost, saj se ni mogla svobodno glasiti niti med Jani na vasi. Kar se je tega dragocenega blaga naše preteklosti še ohranilo med primorskimi Slovenci, je prišlo posebno pri mladini izgubljati svojo prvotno čistost, tako glede besedila kakor melodij. Pričeli so se čutili tuji vplivi, zlasti v intonaciji. Zadnji meseci, v katerih se slovenski živeli na Primorskem znova vrača k svojemu narodnemu življenju, so zato pokazali še posebno potrebo po vsaj skromni knjižici narodnih pesni, ki so ali so bile nekoč doma onstran Javornika in Snežnika. Tako knjižice je zdaj izdala znana slovenska knjižarna Štoka v Trstu pod naslovom »Fantovske pesni«. Pozdravljamo jo kljub njeni skromnosti, saj je znanjka nove pevke pomladi na Primorskem. In

HUMOR

Energično dekle

Ančka pride vsa razburjena domov in hiti pripovedovati:

»Pomisli, mati, neki neznan gospod me je hotel na stopnicah poljubiti.«

»No, in?« vpraša mati.

»Zdravnik je dejal, da bo ostal pri življenju,« ponosno odgovori Ančka.

Dobro mu je povedal

Profesor: »Gospod kandidat, kako to, da niste izdelali?«

Medicinec: »Ker je laže izpraševati, kakor odgovarjati.«

Kariera

»Kako ste prav za prav prišli do svoje kariere?«

»K temu mi je pripomogla moja žena.«

»Kako to?«

»Ko sem ugotovil, da žena ne zna kuhati, sem se začel truditi, da bi več zaslužil in bi si lahko omislil kuharico. Tako je bil začetek storjen.«

Največ

Učiteljica: »Janezek, tvoje domače naloge so polne napak. Ali nimaš nobenega brata, ki bi ti pomagal.«

Učenec: »Zdaj ga še nimam, gospodična učiteljica, a mamica mi je obljubila, da ga bom prihodnji teden zanesljivo dobil.«

Poslednji poskus

»Gospa, ali boste letos odšli s svojo hčerjo v gore ali k morju?«

»Nikamor, letos naj poskusi z ženitvenim oglasom.«

Zaljubljenca

Milan in Nežika sedila na klopi. Nežika s trepetajočim glasom vpraša svojega izvoljenca:

»Milan, ali me res ljubiš?«

»Seveda, Nežika,« ji potrdi Milan.

A zakaj me že spet izprašuješ, saj sem ti to komaj pred petimi minutami priznal.«

»Že res,« mu pojasni dekle. »Ko ste pa možki tako spremenljivi.«

Mirovni pogoji

»No, ali ste se pobotali z ženo?«

»Čisto še ne, a mirovni pogoje mi je že stavila.«

»In kakšni so?«

»Nova obleka, klubok in dva para nogavic.«

Na odishu

Sodnik ves nestrpen vzklikne:

»Pravo moramo po vsaki ceni preložit! Obtožena mora zdavnj preiskavi zastran njegovega duševnega zdravja.«

»Toda,« gospod sodnik,« ogorčeno izjavi obtoženee.

»Ne ugovarjajte,« ga prekine sodnik.

»B!« je vendar pametni, saj morate sami pritožiti, da ste neumni.«

Heranageber: K. Bratuša, Journalist; verantwortlicher Redakteur: H. Kern, Journalist; Druckerei: Merkur, A. G. in Ljubljana; für die Druckerei verantwortlich: O. Mihalek — alle in Ljubljana. — Izdala K. Bratuša, novinar; odgovarja H. Kern, novinar; tiska tiskarna Merkur d. d. v Ljubljani; za tiskarno odgovarja O. Mihalek — vsi, Ljubljani.